

”Du *dør*, hvis du vender tilbage” – traumanarrativ och självmord i
Niviaq Korneliussens *Blomsterdalen*

Hanna Westerlund 41074

Avhandling pro gradu i litteraturvetenskap

Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi

Handledare: Katja Sandqvist

Åbo Akademi 2024

Åbo Akademi – Fakulteten för humaniora, psykologi och teologi

Abstrakt för avhandling pro gradu

Ämne: Litteraturvetenskap	
Författare: Hanna Westerlund	
Avhandlingens titel: ”Du dør, hvis du vender tilbage” – traumanarrativ och självmord i Niviaq Korneliussens <i>Blomsterdalen</i>	
Handledare: Katja Sandqvist	
Abstrakt: Den här avhandlingen undersöker traumanarrativ i den grönländska författaren Niviaq Korneliussens roman <i>Naasuliardarpi</i> (2020), som utgavs samma år i dansk översättning av författaren med titeln <i>Blomsterdalen</i> . Syftet med avhandlingen är att med hjälp av litterära traumastudier analysera hur Niviaq Korneliussens roman <i>Blomsterdalen</i> utgör ett traumanarrativ. Forskningsfrågorna för avhandlingen lyder: Hur man kan läsa självmordsepidemin i <i>Blomsterdalen</i> som ett kulturellt trauma? På vilket sätt utgör Korneliussens roman ett vittnesmål för detta trauma och hur tar traumanarrativet sig uttryck i <i>Blomsterdalen</i> ? Hur skapas huvudkaraktärens identitet i romanen utgående från traumat som självmordsepidemin innebär? Avhandlingens teoretiska perspektiv utgörs av traumateori, med betoning på litterära traumastudier samt postkolonial teori som anknyter till romanens grönländska kontext. Inom ramen för litterära traumastudier stöder sig analysen framför allt på Laurie Vickroy och Jeffrey Alexanders traumateoretiska perspektiv. Analysen visar att huvudpersonens psykiska hälsa påverkas negativt av de mikroaggressioner och den exotifiering hon utsätts för i Danmark. Detta sker framför allt genom att huvudpersonens utanförskap och ensamhet förstärks. I analysen framkommer också att karaktärerna upplever svårigheter med att skapa ett traumanarrativ i romansamhället, något som kan bero på utmaningen som uppstår med att försöka tilldela de roller som Alexander presenterar som relevanta för skapandet av ett kulturellt trauma, det vill säga att kunna utpeka förövare bakom och offer för traumat. Korneliussens roman <i>Blomsterdalen</i> fungerar däremot som traumanarrativ utgående från det vittnesmål som framförs i romanen och på de sätt som Korneliussen synliggör traumat genom huvudpersonens upplevelser och kapitelintroduktionerna.	
Nyckelord: självmord, traumateori, traumanarrativ, postkolonialism, Niviaq Korneliussen, grönländsk litteratur, <i>Blomsterdalen</i> , <i>Naasuliardarpi</i>	
Datum: 14.5.2024	Sidantal: 72
Abstraktet godkänt som mognadsprov:	

Innehållsförteckning

1. Inledning	1
1.1 Syfte	3
2. Bakgrund och tidigare forskning	5
2.1 Introduktion till Korneliussens författarskap	5
2.2 <i>Blomsterdalen</i> – intrig och struktur	7
2.3 <i>Blomsterdalen</i> i litterär kontext	10
2.4 Grönland som en del av det danska kolonialväldet	14
3. Teori och metod	17
3.1 Traumanarrativ	17
3.2 Psykisk ohälsa som trauma	22
3.3 Postkoloniala perspektiv	26
4. ”Hvordan kan det være, du er så god til dansk?” – mikroaggressioner och exotifiering i <i>Blomsterdalen</i>	32
4.1 När identiteten fragmenteras	32
5. ”Måske var hun bare ikke egnet til livet” – gestaltningen av självmordstrauma i <i>Blomsterdalen</i>	40
5.1 I väntan på hjälp	40
5.2 Förövare och offer	49
6. ”Jag har ikke et navn, jeg er bare et tal” – när traumat berättas fram	54
6.1 Det litterära traumanarrativet	54
6.2 En nedräkning till en tragedi	62
7. Avslutande diskussion	67
Litteraturförteckning	69

1. Inledning

”Du *dør*, hvis du vender tilbage. Det forbandede sted er ikke dit hjem”, är vad den namnlösa huvudpersonen i Niviaq Korneliussens roman *Blomsterdalen* (2020)¹ får höra från Nava, en bekant, när hon funderar på att återvända till Grönland med hopp om att det ska rädda henne från den allt djupare depression hon går igenom. Navas uttalande väcker frågan om huruvida en plats kan vara orsak till mental ohälsa, och i förlängningen huruvida självmord kan vara en följd av att vara en del av det grönländska samhället. Karaktären Nava driver det hela till sin spets i sina desperata försök att övertala huvudpersonen att inte återvända, men sanningen är inte fullt så enkel.

Med en befolkning på runt 57 000 personer² har Grönland haft ett stort antal självmord under större delen av 2000-talet, mellan 30 och 60 självmord årligen.³ Korneliussens roman lyfter i sin helhet en diskussion om vad världens högsta självmordsfrekvens gör med ett samhälle. Vad gör det med en människa att konstant leva med en rädsla för att ens bästa vän, en förälder eller en arbetskollega inte kommer att överleva morgondagen? Samma poäng återfinns i Korneliussens första roman *Homo Sapienne* (2014) där karaktären Inuk uttrycker det som att ön har fått slut på syre. Det trauma som den höga självmordsfrekvensen medför berättas fram i *Blomsterdalen* där Korneliussen skapar ett narrativ som berör självmordsepidemin.

Skapandet av traumanarrativ återkommer i många kontexter, däribland en litterär kontext. Att traumat kan berättas fram i dessa narrativ blir betydelsefullt för de individer eller grupper som upplever eller har upplevt traumatiska händelser. I många samhällen, speciellt i de som än idag påverkas av kolonialism eller ockupation, är berättelserna om och vittnandet kring de trauman som sker ett återkommande föremål för debatt. Att föra debatten genom litterära verk är heller inget nytt. Författare och poeter försöker ständigt sätta ord på det som knappt går att förstå och skapa förståelse genom att låta läsaren följa traumat på nära håll. Några kända traumanarrativ kan hittas i bland annat Toni Morrisons roman *Beloved* (1987), som behandlar slaveriet och den rasism som förknippas med detta trauma, samt de trauman kring sexuella övergrepp som

---

¹ Niviaq Korneliussen *Blomsterdalen* Gyldendal, Köpenhamn 2020.

Romanen gavs ut 2020 på grönländska med titeln *Naasuliardarpi* och utkom i dansk översättning av författaren samma år med titeln *Blomsterdalen*.

² Skribent okänd, ”Fakta om Grönland”, Nordiskt samarbete <https://www.norden.org/sv/information/fakta-om-gronland> (hämtad 16.4.2024).

³ Grønlands politi ”Årsstatistik” <https://politi.gl/aktuelt/statistik-og-udgivelser/aarsstatistik> (hämtad 16.4.2024).

presenteras i Vigdis Hjorths *Arv och miljö* (2016) och Monika Fagerholms *Vem dödade Bambi?* (2019).

I min avhandling utgår jag från litterära traumastudier och postkolonial teoribildning för att med hjälp av dessa teoretiska fält diskutera Niviaq Korneliussens roman *Blomsterdalen* som ett traumanarrativ. Inom ramen för litterära traumastudier använder jag mig speciellt av teoretiska perspektiv från Laurie Vickroy och Jeffrey Alexander.

Litterära traumastudier är ett fält som har sin grund i medicinska och juridiska fält med start under 1800-talet.⁴ I samband med att traumatiserade soldater återvände från första världskriget fick traumat en större plats och började ses som en psykisk diagnos som inte behövde vara direkt knuten till en fysisk skada. Enligt Nicole Sütterlin i artikeln ”History of trauma theory” etablerades traumat ytterligare då den amerikanska psykiatriska organisationen American Psychiatric Association accepterade ”post-traumatic stress disorder” som en officiell diagnos 1980.⁵ Att traumabegreppet under 1900-talet fick legitimitet inom det medicinska och juridiska fältet förändrade också den sociala synen på trauma där: ”the position of a trauma victim came to be culturally available as a position in which one was legitimately entitled to sympathy and compensation.”⁶ De som upplevt ett trauma fick en ny möjlighet att berätta fram traumat och dess följder, något som också öppnade upp för litterära traumanarrativ.

Traumat som tidigare framför allt har studerats på ett psykologiskt och juridiskt plan öppnas enligt Colin Davis och Hanna Meretoja upp på andra sätt inom litterära traumastudier. I sitt kapitel ”Introduction to literary trauma studies” menar de att litterära traumastudier huvudsakligen har rört sig på ett kulturellt plan: ”For literary trauma studies, a crucial question concerns the relationship between culture and trauma.”⁷ Litteraturen har enligt dem en möjlighet att berätta fram det traumatiska såväl ur ett individuellt perspektiv som ur ett kollektivt perspektiv.⁸ Litteraturens möjligheter att synliggöra trauma på ett mångsidigt sätt återkommer jag till i teorikapitel 3.1.

---

⁴ Colin Davis & Hanna Meretoja ”Introduction to literary trauma studies” i *The Routledge Companion to Literature and Trauma*. Routledge. 2020 s. 2.

⁵ Nicole A. Sütterlin, ”History of Trauma Theory” i *The Routledge Companion to Literature and Trauma* Routledge. 2020 s. 11.

⁶ Colin Davis & Hanna Meretoja 2020 s. 2.

⁷ Ibid. s. 4.

⁸ Ibid. s. 4.

Davis och Meteroja lyfter fram Cathy Caruths bok *Unclaimed Experience* (1996) och Shoshana Felman och Dori Laubs bok *Testimony: Crises of Witnessing in Literature, Psychoanalysis, and History* (1992) som studier av några av de mest betydande teoretikerna inom litterära traumastudier.⁹ I min avhandling använder jag mig bland annat av Felman och Laubs teoretiska perspektiv, av Laurie Vickroys *Trauma and Survival in Contemporary Fiction* (2002), som stöder sig på de ovannämnda teoretikerna, samt av historikern Dominick LaCapras perspektiv på trauma. Jag har valt att använda Vickroys teoretiska perspektiv eftersom hon sammanför traumateori och postkolonial teori, något som jag vill argumentera för att är ett relevant perspektiv för min analys av Korneliussens roman *Blomsterdalen*.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Syftet med min avhandling är att med hjälp av litterära traumastudier analysera hur Niviaq Korneliussens roman *Blomsterdalen* utgör ett traumanarrativ. Traumaperspektivet är i sin tur inbäddat i ett postkolonialt perspektiv som blir väsentligt för romanens grönländska kontext.

Mina forskningsfrågor är: Hur kan man läsa självmordsepidemin i *Blomsterdalen* som ett kulturellt trauma? Hur skapas huvudkaraktärens identitet i boken utgående från traumat som självmordsepidemin innebär? På vilket sätt utgör Korneliussens verk ett vittnesmål för detta trauma och hur tar traumanarrativet sig uttryck?

I föreliggande kapitel har jag inlett min avhandling med en introduktion till avhandlingens tema och de teoretiska utgångspunkterna i min analys. Jag har även redogjort för avhandlingens syfte och de forskningsfrågor jag behandlar i min analys.

I kapitel 2, som är specifikt inriktat på bakgrund och tidigare forskning, inleder jag i avsnitt 2.1 med en författarpresentation och en kort introduktion till forskning kring författarens två romaner. Jag fortsätter i avsnitt 2.2 med en presentation av romanen *Blomsterdalen*, detta för att skapa en grundläggande förståelse av romanens intrig och tematik. I avsnitt 2.3 diskuterar jag sedan den grönländska och nordiska litterära kontexten för *Blomsterdalen* för att placera romanen i en relevant litterär kontext samt reflektera över hur Korneliussen skriver fram moderna grönländska identiteter i sitt författarskap. Bakgrundskapitlet avrundar jag med att i

---

⁹ Davis & Meretoja 2020 s. 3.

avsnitt 2.4 synliggöra den historiska kontexten som utgör bakgrunden för det postkoloniala perspektivet på romanen *Blomsterdalen*.

Kapitel 3 fungerar som mitt teorikapitel där jag redogör för de teoretiska perspektiv som jag använder i min analys. Teorikapitlet inleds i avsnitt 3.1 med en presentation av de traumateorier som jag bygger min analys på. Dessa inkluderar teorier om kulturellt trauma, traumanarrativ och vittnande av trauma. Avsnitt 3.2 belyser huvudsakligen teoretiska perspektiv kring psykisk ohälsa samt gör ett kort nedslag i Grönlands självmordsstatistik för att kontextualisera min analys. Det sista teoriavsnittet 3.3 tar avstamp i de postkoloniala perspektiv som är väsentliga för min analys av traumanarrativ i *Blomsterdalen*.

Teorikapitlet följs av det första analyskapitlet (kap. 4) där jag diskuterar de postkoloniala perspektiv som synliggör de koloniala strukturer som påverkar huvudpersonen i romanen. I det andra analyskapitlet (kap. 5) analyserar jag hur självmordsepidemin i romanen kan läsas som ett kulturellt trauma samt hur huvudpersonens identitet skapas i relation till det trauma som självmordsepidemin innebär för henne. I det sista analyskapitlet (kap. 6) redogör jag för hur Korneliussens roman *Blomsterdalen* fungerar som ett traumanarrativ och hur traumanarrativet i romanen tar sig uttryck. Min avhandling avslutas med en sammanfattning i kapitel 7 där jag samlar mina slutsatser och perspektiv från de tre analyskapitlen.

2. Bakgrund och tidigare forskning

I detta kapitel redogör jag först för Niviaq Korneliussens författarskap och tidigare forskning om hennes romaner. Vidare presenterar jag några relevanta perspektiv på den grönländska litteraturen i en nordisk litteraturtradition samt diskuterar hur Korneliussen skriver ut sig ur en minoritetsposition. Slutligen gör jag några korta nedslag i den historiska kontexten och Grönland som en del av det danska kolonialväldet samt Grönlands väg mot självständighet för att kontextualisera de postkoloniala perspektiv som berörs i teorikapitlet.

2.1 Introduktion till Korneliussens författarskap

Den grönländska författaren Niviaq Korneliussen (f. 1990) debuterade med romanen *Homo sapienne* år 2014. Romanen behandlar några övergripande teman kring identitet, queerhet och tillhörighet vilka också syns i analysobjektet i min avhandling, hennes andra roman *Blomsterdalen*.

Korneliussen fick motta Nordiska rådets litteraturpris 2021 för sin roman *Blomsterdalen* med motiveringen:

Naasuliardarpi handlar om kärlek, om vänskap och om att vara en del av ett postkolonialt samhälle. Det starkt berörande verket ger inblick i grönlänningarnas liv i dag, och i de trauman som ständigt sätter djupa spår i vardagslivet. Det är en vacker, men också smärtsamt rå berättelse. Död för egen hand är hela tiden den unga huvudpersonens ledsagare, men trots detta mörker strålar romanens kärleksspår av ljus och ömhet.”¹⁰

Korneliussen är den första grönländska författaren att tilldelas priset sedan det delades ut för första gången 1962. Förutom att tilldelas Nordiska rådets litteraturpris har *Blomsterdalen* fått positiva recensioner såväl i Norden som utanför Nordens gränser. I den danska *Weekendavisen* skriver Lars Bukdahl i sin recension ”Når ravnene bliver hvide” om två parallella nivåer av *Blomsterdalen*:

På den ene side en traditionel, men hvidglødende indlevet og inderlig (ikke ungdomsroman men) roman om ungdom. På den anden side en polyfon, knivskarpt stikkende, avantgardistisk kortroman. Sammenfletningen af de to romaner og to spor

---

¹⁰ Skribent okänd, ”Niviaq Korneliussen fick Nordiska rådets litteraturpris 2021” Nordiskt samarbete 2.11.2021 <https://www.norden.org/sv/news/niviaq-korneliussen-fick-nordiska-radets-litteraturpris-2021> (hämtad 22.9.2023).

og to skriftmåder gør den samlede roman mere end dobbelt så god. [...] Niviaq Korneliussens roman er bevægende og ubærligt ravnehvid.¹¹

De två nivåer som Bukdahl berör i recensionen diskuterar jag vidare i materialpresentationen (kap 2.2) och i det tredje analyskapitlet (kap 6).

I Ingrid Elams recension ”Kärlek och självmord i prisbelönad skildring av Grönland”, som publicerades på *SVT Kultur* i december 2023 efter att romanen utkommit på svenska, konstaterar Elam hur det ”inte [går] att läsa *Blomsterdalen* med distans, man måste leva sig in, bli ett med all den sorg och längtan som ryms där, då blommar den länge.”¹² I den kanadensiska tidningen *La Presse* beskriver recensenten Laila Maalouf hur Korneliussens roman blir en röst för dem som inte har en:

Niviaq Korneliussen construit un roman contemporain et puissant qui fait écho aux déchirements de tous les peuples autochtones du Nord et qui vient réaffirmer l’importance de la littérature pour reprendre le contrôle de sa destinée et de son territoire.¹³

Utöver sedvanliga recensioner har *Blomsterdalen* fått en hel del uppmärksamhet i media där författaren har fått diskutera romanens tematik och varför hon har valt att skriva om självmordsproblematiken i Grönland. Att romanen är viktig har med andra ord inte gått förbi obemärkt, även de recensenter som kritiserat romanen på ett litterärt plan betonar romanens betydelse för situationen kring självmordsepidemin och den tematik romanen berör.¹⁴

Forskningen i Korneliussens författarskap är ännu föga omfattande, speciellt vad gäller *Blomsterdalen*. Debutromanen *Homo sapienne* har fått mer uppmärksamhet inom forskningen ur perspektiv som queerteori och postkoloniala teorier såsom ”Hold op med den

---

¹¹ Lars Bukdahl ”Når ravnene bliver hvide” i *Weekendavisen* <https://www.weekendavisen.dk/2020-34/boeger/naar-ravnene-bliver-hvide> (publicerad 20.8.2020), (hämtad 16.4.2024).

¹² Ingrid Elam ”Kärlek och självmord i prisbelönad skildring av Grönland” i *SVT Kultur* <https://www.svt.se/kultur/recension-blomsterdalen-av-niviaq-korneliussen> (publicerad 21.12.2023), (hämtad 16.4.2024).

¹³ Laila Maalouf ”La vallée des fleurs: Chute libre” i *La Presse* <https://www.lapresse.ca/arts/litterature/2022-01-22/la-vallee-des-fleurs/chute-libre.php> (publicerad 22.1.2022), (hämtad 16.4.2024).

*min översättning: ”Niviaq Korneliussen konstruerar en kraftfull modern roman som ekar sorgen hos ursprungsbefolkningen i norr och som ytterligare en gång bekräftar betydelsen av litteraturen som ett sätt att återta kontrollen över sitt öde och sitt land.”

¹⁴ Jeppe Krogsgaard Christensen ”Roman om selvmord i Grønland er vigtig, men ikke helt vellykket” i *Kristeligt dagblad* <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/naar-doeden-er-en-noedudgang> (publicerad 21.8.2020), (hämtad 16.4.2024).

selvmedlidenhed” – Nye orienteringer i en grønlandsk samtidsroman” av Rozemarijn Vervoort.¹⁵ Vervoort diskuterar i sin artikel hur romanen ompositionerar den grönländska identiteten och hur romanen samtidigt också är nyskapande på det grönländska litterära fältet genom hur den diskuterar queerhet och tillhörighet i Grönland.¹⁶ Hon diskuterar också främmandegörande i relation till identiteten som queer i Grönland genom Sara Ahmeds *Strange Encounters. Embodied Others in Post-Coloniality* (2000).¹⁷

Även Agata Lubowicka menar i ”Mellem det (post)koloniale, det (post)nationale og det globale: en analyse af Niviaq Korneliussens HOMO sapienne” att *Homo Sapienne* utmanar etablerade narrativ gällande vad grönländsk identitet kan vara samt ifrågasätter det postkoloniala perspektivet på Grönland.¹⁸ Enligt Lubowicka kan romanen uppfattas som nationskorrigering, ett begrepp som hon lånar från Elisabeth Oxfeldts *Romanen, nasjonen og verden. Nordisk litteratur i et postnasjonalt perspektiv*. (2012).¹⁹ Romanen omformar enligt Lubowicka de narrativ som finns om den grönländska identiteten.

Både Vervoort och Lubowicka uttrycker hur Korneliussens författarskap på många sätt kan anses vara nyskapande och efterlängtat inom den grönländska litteraturtraditionen. De teoretiska perspektiv som de använder i sina analyser av *Homo sapienne* skulle med fördel kunna appliceras på *Blomsterdalen* eftersom Korneliussen där behandlar liknande teman – queerhet, identitet och tillhörighet – som i sin första roman. Deras artiklar visar också på det nyfunna intresset för grönländsk litteratur i Europa och med tanke på detta finns med stor sannolikhet mer forskning om Korneliussens författarskap att vänta.²⁰

2.2 Romanen *Blomsterdalen* – intrig och struktur

Niviaq Korneliussens *Blomsterdalen* gavs ut 2020 på grönländska – med titeln *Naasuliardarpi* – och samma år i dansk översättning av författaren själv. I avhandlingen använder jag mig av den danska översättningen eftersom det är den översättning som ligger närmast den grönländska

---

¹⁵ Rozemarijn Vervoort ”Hold up med den selvmedlidenhed – Nye orienteringer i en grønlandsk samtidsroman” *Tijdschrift voor Skandinavistiek* Vol 36 Nr 2: Transit - 'Norden' och 'Europa' 2018.

¹⁶ Ibid.

¹⁷ Ibid.

¹⁸ Agata Lubowicka ”Mellem det (post)koloniale, det (post)nationale og det globale: en analyse af Niviaq Korneliussens ”Homo sapienne”.” *Folia Scandinavica Posnaniensia* 24, 2018 s. 39–55

<https://doi.org/10.14746/fsp.2018.24.03>.

¹⁹ Ibid.

²⁰ Korneliussens romaner har även fått uppmärksamhet internationellt i samband med att romanerna översatts till bland annat franska, engelska och tyska.

originaltexten i och med att den har översatts och bearbetats av författaren.²¹ Den danska såväl som den grönländska titeln åsyftar kyrkogården i Tasilaaq som är fylld av plastblommor till minne av dem som dött, och är även den plats där huvudpersonen vill bli begravd efter sin död.

Romanen handlar om en ung queer grönländsk kvinna som bor i Grönland men är i färd med att flytta till Danmark för att påbörja universitetsstudier i antropologi. Hon har under en tid kämpat med mental ohälsa och har en vision om att flytten från Grönland kommer att förändra hennes mående. I Grönland är flickvännen Maliina kvar och distansförhållandet tär på huvudpersonen. I Danmark har hon svårt att hitta sin plats i samhället till följd av den dubbla utsatthet som hennes etnicitet och sexuella läggning innebär. Under huvudpersonens studietid i Danmark dör Maliinas kusin, Gudrun, i självmord och huvudpersonen återvänder till Grönland för att stöda Maliinas familj genom den utmanande tiden. Väl i Grönland tvingas hon kämpa med den sorg och de frågor som följer Gudruns tragiska död.

Romanens jagberättare, den unga grönländska kvinnan, är romanens huvudperson. Huvudpersonen förblir dock namnlös i romanen och jag kommer därför att referera till henne som huvudpersonen och berättarjaget. Romanen utspelar sig i slutet av 2010-talet under ett år av huvudpersonens liv från en vårnatt med midnattssol då huvudpersonen träffar sin flickvän Maliina till årets ljusaste dag året därpå, den 21 juni, då huvudpersonen väljer att ta sitt liv. Romanen har ett öppet slut och huruvida huvudpersonens självmord lyckas är en fråga som lämnas obesvarad. Omständigheterna kring självmordet gör dock att det är osannolikt att huvudpersonen har överlevt. Att huvudpersonens självmord trots allt till en viss del är öppet för tolkning diskuterar jag ytterligare i kapitel 5.

Romanen berättas i tre delar, DE, DU och JEG, där varje del tar läsaren ett steg närmare huvudpersonens egen kamp med psykisk ohälsa. Året innan *Blomsterdalen* utgavs, det vill säga 2019, räknades 45 självmord in i den grönländska polisens självmordsstatistik.²² *Blomsterdalen* består följaktligen av 45 kapitel, ett för varje självmord.²³ Romanen inleds med en nedräkning från kapitel 45 och slutar med kapitel 1. Hur de inledande texterna i varje kapitel ser ut beror

---

²¹ Romanen har också översatts till svenska (2023) av Johanne Lykke Naderehvandi, även där med titeln *Blomsterdalen*.

²² Grønlands politi "Årsstatistik" <https://politi.gl/aktuelt/statistik-og-udgivelser/aarsstatistik> (hämtad 16.4.2024)

²³ Skribent okänd, Nordiskt samarbete <https://www.norden.org/sv/nominee/niviaq-korneliussen> (hämtad 4.4.2024)

på i vilken del av romanen de finns. De har även varierande tilltal. I den inledande delen DE beskriver varje kapitelintroduktion ett självmord kalkerat på den aktuella självmordsstatistiken, till exempel: ”44. Mand. 19 år. Skud”.²⁴ Dessa kapitelintroduktioner målar upp den samhällseliga delen av självmordsproblematiken, något som karaktärerna i romanen konstant måste förhålla sig till.

I den därpåföljande delen DU vänder sig berättaren till ett fiktivt du som begått självmord:

26. Uanset hvor god en dag det er, så bliver dine venner angste, når der kører en ambulance forbi. De bliver stille og bliver bange for opkald og beskeder og Facebook, for hvad hvis det er endnu en, de kender, deres mor, deres fætter, deres ven. De stod uden for skolen og kiggede på ambulancen, der kørte forbi med dig, men de vidste ikke at det var dig.²⁵

Genom kapitelintroduktionerna i den andra delen låter författaren läsaren se det hela ur den avlidnas perspektiv då tyngdpunkten ligger på hur självmord påverkar människorna runt om, i första hand de anhöriga och i förlängningen samhället. Korneliussen utelämnar inget i beskrivningarna utan dessa är råa och våldsamma.

I den tredje och sista delen, JEG, är det huvudpersonen som talar i kapitelintroduktionerna. Hon delar sina svåra tankar samtidigt som hon själv närmar sig ett självmord:

13. Du siger, du ser mig, at du forstår mig, du ser den del, der vil elskes, der vil elske dig. Den halvdel er ved at dø. Elsker du mig, fordi jeg er døende?²⁶[...] 11. Jeg vil gerne tømmes for mit oliesorte blod, når jeg dør.²⁷ [...] 7. Så tag mig dog, tag min sjæl, begrav den dybt under jorden, så den aldrig slipper fri.²⁸

I JEG-delen av romanen presenterar författaren genom huvudpersonen kontrasten mellan att vilja hjälpa andra i svårigheter och att känna ilska och sorg över andras beslut utan att själv kunna hitta lösningen. Huvudpersonen har själv problem med att överleva och Korneliussen skildrar den spiral mot det ofattbara som i många kulturer uppfattas som tabu.

---

²⁴ Korneliussen 2020 s. 16.

²⁵ Korneliussen 2020 s. 155.

²⁶ Korneliussen 2020 s. 261.

²⁷ Korneliussen 2020 s. 274.

²⁸ Korneliussen 2020 s. 293

2.3 *Blomsterdalen* i en litterär kontext

Korneliussen skriver in *Blomsterdalen* i en nordisk litteraturtradition såväl som i en grönländsk litteraturtradition. I artikeln ”Som spaek og vand? Om forholdet mellem Danmark og Gronland, set fra den gronlandske litteraturs synsvinkel” lyfter Kirsten Thisted fram hur de grönländska rösterna i litteraturen länge har överröstats av etniskt danska författare.²⁹ Hon påpekar att den grönländska litteraturen kan och ska positioneras som nationallitteratur i Grönland,³⁰ samtidigt som man behöver ta i beaktande att den grönländska litteraturen under lång tid tampats med sin ställning som minoritetslitteratur. Den grönländska litteraturens ställning som minoritetslitteratur är dock enligt Thisted en aning förvrängd eftersom det handlar om en minoritetsposition som är grundad i en maktobalans, där grönländska perspektiv osynliggjorts till förmån för danska perspektiv. Det grönländska har länge uttolkats av danska författare och skrivits fram ur en maktposition, där den grönländska identiteten skjuts åt sidan konstaterar Thisted.

De etniskt grönländska individerna tillhör inte en minoritet i Grönland utan placeras i den här positionen i förhållande till den danska kolonialmakten, också i litteraturen. Ur den positionen blir valet av språk relevant, som språk- och litteraturforskaren Satu Gröndahl uttrycker det i sin inledning till boken *Litteraturens gränsland. Invandrar- och minoritetslitteratur i nordiskt perspektiv*: ”I ett minoritetssammanhang blir valet av litterärt språk en politisk handling, vare sig författaren vill det eller inte.”³¹ Valet att skriva fram grönländska perspektiv på grönländskan, som de facto är majoritetsspråk, ger författaren en möjlighet att återerövra det egna språket, den egna historien och utmana danska perspektiv. Thisted poängterar hur den grönländska fiktionen har varit ett sätt att lyfta fram grönländska perspektiv i relation till den officiella historieskrivningen:³²

Den grønlandske litteratur har ud fra meget forskellige positioneringer forsøgt at skrive sig ud af denne minoritetsstatus, med meget forskellige bud på hvordan en grønlandsk identitet kunne etableres på vilkår der ophævede dens minoritetsstatus og gjorde den

---

²⁹ Kirsten Thisted ”Som spaek og vand? Om forholdet mellem Danmark og Gronland, set fra den gronlandske litteraturs synsvinkel” i *Litteraturens gränsland. Invandrar- och minoritetslitteratur i nordiskt perspektiv*, Uppsala universitet, Uppsala, 2002 s. 204.

³⁰ Thisted 2002 s. 205.

³¹ Satu Gröndahl ”Inledning. Från ’mångkulturell’ till ’mångspråkig’ litteratur” *Litteraturens gränsland. Invandrar- och minoritetslitteratur i nordiskt perspektiv*, Uppsala universitet, Uppsala, 2002 s. 28.

³² Thisted 2002 s. 202.

ligeværdig. Løsningsforslagene spænder lige fra den næsten totale assimilation i det nordiske [...] til den nærmest totale afvisning af det nordiske [...]³³

Det har med andra ord inte funnits en gemensam linje för hur den grönländska litteraturen ska förhålla sig till sin ställning som minoritetslitteratur. Inom det grönländska rummet finns möjligheten att helt och hållet avvisa det nordiska, men för att nå det globala rummet krävs det ändå oftast att man går via danskan. Att de grönländska författarna tvingas gå via danskan kan förstås ur Deleuzes och Guattaris begrepp *mindre litteratur*:

Mindre litteratur är inte den litteratur som skrivs på ett litet språk, utan snarare den som är minoritet åstadkommer i ett stort språk. [...] Den mindre litteraturen är helt och hållet annorlunda: dess trånga rymd gör att varje individuell angelägenhet är omedelbart kopplad till det politiska.³⁴

I relationen till det nordiska och det globala rummet blir den grönländska litteraturen mindre litteratur. I *Blomsterdalen* kan man se hur vittnandet om en så kallad individuell angelägenhet, något som specifikt berör de som lever i Grönland, får en annan funktion i det danska litteraturrummet.

Kristin Lorentsen och Jakob Stougaard-Nielsen lyfter i artikeln ”North Atlantic Drift: Contemporary Greenlandic and Sami Literatures” också fram de möjligheter som nutida grönländska författare har att skapa nya och egna representationer av det grönländska, inte bara i Danmark utan också i det globala rummet:

An important contribution to the changing relationship between the Greenlandic periphery and the Danish centre, is the ability of Greenlandic writers to forge a sense of ‘literary independence’ through their own ‘self-representations’ and to make themselves known in the wider Nordic region and beyond.³⁵

Enligt Lorentsen och Stougaard-Nielsen kan de grönländska författarna genom att skapa egna representationer av det grönländska skriva fram en litterär självständighet där det är de grönländska författarna som har makten över det egna litterära fältet samt över vilken bild som skapas av Grönland utanför Grönland.

---

³³ Thisted 2002 s. 205.

³⁴ Gilles Deleuze & Félix Guattari *Kafka: för en mindre litteratur* Bokförlaget Daidalos AB, Göteborg, 2012 s. 34,36.

³⁵ Kristin Lorentsen & Jakob Stougaard-Nielsen ”North Atlantic Drift: Contemporary Greenlandic and Sami Literatures.” i *Introduction to Nordic Cultures*, UCL Press, 2020 s. 133.

En annan litterär kontext som inkluderar den grönländska litteraturen och som samtidigt kan ses som ett avvisande av det nordiska är den arktiska litteraturen.³⁶ I *Verdenslitteratur: Introduktion til litteraturen uden for Europa* beskriver Kirsten Thisted hur den arktiska litteraturen delas in i tre kategorier: expeditionslitteratur, skönlitteratur skriven ur ett ”utifrån”-perspektiv och skönlitteratur skriven ur ett ”inifrån”-perspektiv av individer som vuxit upp i Arktis.³⁷ Thisted påpekar att det finns mycket skrivet om området, det vill säga i de två första kategorierna, där Arktis ses som ett ogästvänligt, farligt, kallt och exotiskt område som är ett perfekt mål för expeditioner och upptäckande.³⁸ Litteraturen inifrån området, Thisted specificerar här att hon i kapitlet speciellt avser grönländsk och samisk litteratur, sätter däremot fokus på hur livet ser ut för de individer som har Arktis som sitt hem och rör till exempel frågor kring identitet och maktstrukturer i samhället.

I samband med avkoloniseringen av Grönland grundades 1956 ett grönländskt förlag som skulle ta den grönländska litteraturen i beaktande och lyfta denna. Litteraturen kom under den här perioden att bli ett sätt att bevara de kulturella uttryck som inte rymdes innanför ramarna av det moderna Grönland.³⁹ Den första grönländska romanen *Signagtugaq* av Mathias Storch publicerades dock redan 1914 och stod som grund för den grönländska romantraditionen. Storchs roman översattes till danska inte långt efter att den givits ut men det dröjde innan andra grönländska romaner översattes till danska och fick uppmärksamhet i det globala rummet. Kirsten Thisted uppmärksammar i ”Hatet i kroppen. Språk, kön och tillhörighet i ny grönländsk litteratur”, hur många moderna grönländska författare använder sig av en så kallad ”heterolingual address”, det vill säga att en författare skriver för flera olika språkgrupper också utanför den egna nationella gruppen.⁴⁰ Det finns med andra ord flera olika grupper som är tilltänkta mottagare av texten, något som har setts som en skiftning av fokus från att endast publicera på den grönländska marknaden till att nå det globala rummet.

Efter att Grönland formellt avkoloniserats 1953 och inkorporerats i den danska staten inledde Danmark en moderniseringsprocess. I samband med moderniseringsprocessen på 1960- och 70-

---

³⁶ Diskussionerna om arktisk litteratur har sin grund i det betydande fältet Arctic Studies som öppnar upp nya möjligheter att diskutera Arktis och de folkgrupper som lever i området ur nya perspektiv.

³⁷ Kirsten Thisted ”Arktis” i *Verdenslitteratur: Introduktion til litteraturen uden for Europa*. Aarhus University Press, 2019 s. S. 2143–144.

³⁸ Ibid.

³⁹ Ibid. s. 150.

⁴⁰ Kirsten Thisted ”Hatet i kroppen. Språk, kön och tillhörighet i ny grönländsk litteratur” i ”Nordic Women's Literature” 2016.

talet kom de grönländska medborgarna också att ta avstånd från daniseringen av Grönland, där den grönländska identiteten ställdes i motsats till den västerländska, danska identiteten. I *National identity in Greenland in the age of self-government* beskriver Naja Dyrendom Graugaard hur representationer av den grönländska identiteten förändrades såväl i samhället som i litteraturen: "Early writers on Greenland, represented the Greenlanders as either the authentic happy hunter who became the 'Good Greenlander', or the semicivilised inauthentic and lazy wageworker who became the 'Bad Greenlander'."⁴¹

En liknande tanke framför Kirsten Thisted i kapitlet om arktisk litteratur, där hon argumenterar för att identiteten som ursprungsfolk kan ses som både befriande och begränsande. Begränsningen uppstår i en tanke om att grönländarna blir offer för moderniteten i stället för att vara aktörer som byggt det moderna grönländska samhället.⁴² Thisted argumenterar vidare för att Niviaq Korneliussen med sin roman *Homo sapienne* hör till den generation av grönländska författare som bryter med det som ofta har uppfattats som klichéer inom den grönländska litteraturtraditionen.⁴³ Lorentsen och Stougaard-Nielsen är inne på samma linje i sin artikel om modern grönländsk och samisk litteratur där de diskuterar hur den moderna grönländska litteraturen, som inkluderar en ny generation av författare som Niviaq Korneliussen och Sørine Steenholdt, "involves literary works that take a stand against the 'othering' and marginalisation of Arctic Orientalism and instead bring into focus new hybrid, globalised Greenlandic identities."⁴⁴ Med begreppet arktisk orientalism avser Lorentsen och Stougaard-Nielsen här det främmandegörande av Arktis som presenterar området och dess invånare som exotiska och underutvecklade i relation till det danska. De konstaterar, med stöd av Thisted, att detta sätt att se på Arktis och Grönland som perifera liknar det som i postkoloniala sammanhang beskrivs med begreppet orientalism.⁴⁵

Lorentsen och Stougaard-Nielsen lyfter fram hur de nya litterära perspektiven utgör en kontrast till de identiteter som framställts tidigare, bland annat de som placerat in den grönländska identiteten i ett färdigbestämt fack, som inte rymmer de unga i dagens Grönland. Den tanke som Lorentsen och Stougaard-Nielsen framför om att Korneliussen och Steenholdt synliggör

---

⁴¹ Naja Dyrendom Graugaard *National identity in Greenland in the age of self-government*. Trent University, Ontario, 2009 s. 29.

⁴² Thisted 2019 s. 154.

⁴³ Thisted 2019 s. 156.

⁴⁴ Lorentsen & Stougaard-Nielsen 2020 s. 139.

⁴⁵ Ibid. s. 133.

mångsidiga grönländska identiteter i sina romaner avspeglas i *Blomsterdalen* där det inte finns bara en grönländsk identitet utan flera.

Diskussionen om vad som är grönländsk litteratur och hur den ska klassificeras samt vem som får skriva grönländsk litteratur är med andra ord komplexa frågor som inte låter sig besvaras på ett tillfredsställande sätt i den här avhandlingen. Det är trots det frågor som öppnar upp fler perspektiv med avseende på *Blomsterdalen* som ett traumanarrativ, något jag återkommer till i kapitel 6.

2.4 Grönland som del av det danska kolonialväldet

De första utomstående anlände till Grönland redan runt 1000-talet, under kortare perioder men de första försöken till kolonisering fick sin start på 1700-talet av det dåvarande Danmark-Norge. Prästen Hans Egede, som var en av nyckelpersonerna i grundandet av en koloni i Grönland, anlände till ön 1721 med målet att kristna öns invånare.⁴⁶ I samband med grundandet av den danska kolonin lades grunden till staden Godthåb, den stad som idag är känd som Grönlands huvudstad Nuuk.⁴⁷ Grönland låg under danskt styre fram till 1979 då hemstyret lades fram och godkändes, vilket förbättrade Grönlands ställning gentemot kolonialmakten. Trettio år senare, 21 juni 2009, trädde Grönlands självstyre i kraft.⁴⁸

Intresset för Grönland har under 1900-talet inte endast funnits i Danmark och ön har flera gånger befunnit sig i centrum av stormaktspolitiska intressen. I samband med andra världskriget placerades amerikanska militärbaser i Grönland och den amerikanska militären har sedan dess spelat en roll i Grönland. Efter kriget, under 1946, erbjöd USA 100 miljoner dollar till Danmark för att kunna köpa Grönland och utveckla militärbaserna, men Danmark tackade nej.⁴⁹ I augusti 2019 uttryckte den dåvarande amerikanska presidenten Donald Trump samma tanke om att köpa upp Grönland av handels- och militärstrategiska orsaker. Den danska statsministern Mette

---

⁴⁶ Thisted 2002 s. 203.

⁴⁷ Axel Kjaer Sorensen "Grönlands historia" <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/groenland/> (hämtad 22.9.2023) Danmarkshistorien.dk, Aarhus universitet, 2020.

⁴⁸ Kjaer Sorensen 2020.

⁴⁹ Billy Perrigo "President Trump Reportedly Wants to Buy Greenland. TIME Reported Similar Plans in 1947" i *TIME* <https://time.com/5653894/trump-greenland-history/> (hämtad 22.9.2023).

Fredriksson avfärdade Trumps uttalande vid en presskonferens: ”Grönland är inte till salu. Grönland är inte danskt utan tillhör grönländare.”⁵⁰

Danmarks kolonisering av Grönland tog många former, bland dessa så kallade ”civilisationsprojekt”. Lars Villadsen diskuterar i artikeln ”Har Grønland en kollektiv nationalidentitet? Nationsbygning i det selvstyrende Grønland” hur ”[k]oloniseringen skete ikke kun ved overtagelse af land, men var også et civilisationsprojekt, der skulle legitimere selve koloniseringen”.⁵¹ Detta har betydelse för den tematik jag undersöker i avhandlingen.

Ett av de projekt som genomfördes var tvångsförflyttning av grönländska barn 1951. Barnen flyttades till danska familjer med målet att de grönländska barnen skulle växa upp i dansk kultur och sedan kunna ta den danska kulturen med sig till Grönland. De barn som förflyttades upplevde dock att de förlorade sin grönländska kultur och med den sin identitet som grönländare.⁵² Bland de barn som tvångsförflyttades dog flera av självmord i vuxen ålder efter att de återvänt till Grönland. Ytterligare ett av de koloniala projekt som genomfördes under Danmarks modernisering av Grönland var ”Spiralkampangen”, en tvångssterilisering av 4500 grönländska kvinnor mellan 1966 och 1970 för att påverka den stigande nativiteten på Grönland.⁵³ Projektet är under utredning och påvisar hur effekterna av den danska koloniseringen av Grönland inte är något som kan placeras i historien utan är ytterst närvarande än idag.⁵⁴

Dessa strukturer och deras påverkan på det grönländska samhället finns också återspeglade i litteraturen, där poeter som Arqaluk Lyngé i *Til haeder og aere* (1982) och romanen *Sinnattugaq* (1914) av Mathias Storch kritiserar de koloniala maktstrukturer som existerar mellan Grönland och Danmark. I såväl *Homo sapienne* som *Blomsterdalen* uttrycks dessa förhållanden mellan Danmark och Grönland genom bland annat mikroaggressioner och rasism,

---

⁵⁰ Song-Hak Ra ”Trump bekräftar att han vill köpa Grönland” *Svenska Yle* <https://svenska.yle.fi/a/7-1407273> (hämtad 22.9.2023).

⁵¹ Lars Villadsen ”Har Grønland en kollektiv nationalidentitet? Nationsbygning i det selvstyrende Grønland” (2016) *Tidsskriftet Grønland* nr. 4, 2016.

⁵² Anne Kristine Hermann & Jeppe Findalen ”Grønlandske børn var forsøgskaniner” (8.8.2009) *Politiken* <https://politiken.dk/danmark/art5437649/Gr%C3%B8nlandske-b%C3%B8rn-var-fors%C3%B8gskaniner> (hämtad 29.4.2024).

⁵³ Lasse From & Maria Lise Behrendt (red.) ”Spiralkampagnen” i *Danmarks radio* <https://www.dr.dk/nysgerrig/webfeature/spiralkampagne> 2022 (hämtad 19.10.2023)

⁵⁴ Kassaaluk Kristensen ”Spiralsagen: Disse forhold skal undersøges” i *Sermitsiaq* <https://sermitsiaq.ag/spiralsagenforhold-undersoeges> (hämtad 21.11.2023)

samtidigt som Korneliussen också låter karaktärer uttrycka sig om det grönländska utan att direkt göra en koppling till det postkoloniala.

I det här kapitlet har jag introducerat några exempel på det koloniala förhållande som existerar mellan Danmark och Grönland som i sin tur reflekteras även i litteraturen. Den här presentationen är inte en uttömmande historisk översikt men ger en grund för de postkoloniala perspektiv jag utvecklar i teorikapitel 3.3 där jag presenterar några teoretiska aspekter som blir relevanta i analysen av traumanarrativet i *Blomsterdalen*.

3. Teori och metod

I detta kapitel presenterar jag de teorier jag rör mig med i min analys. Jag inleder kapitlet med att redogöra för teorier kring kulturellt trauma, traumanarrativ och vittnande av trauma. Sedan presenterar jag teoretiska perspektiv som rör psykisk ohälsa samt en kort redogörelse för statistik över självmordsfrekvensen i Grönland för att kontextualisera situationen. Slutligen lägger jag fram de postkoloniala perspektiv som är relevanta för analysen i relation till den historiska kontexten samt de teoretiska perspektiven på mental ohälsa och traumanarrativ. Dessa teoretiska perspektiv, det vill säga traumateori med betoning på litterära traumastudier som inbegriper ett postkolonialt perspektiv, ligger som grund för min läsning av *Blomsterdalen*.

3.1 Traumanarrativ

Min avhandling stödjer sig som framgått huvudsakligen på traumateori och mer specifikt litterära traumastudier. Litterära traumastudier befattar sig enligt Davis och Meretoja, som jag nämnt ovan, framför allt med relationen mellan kultur, individ och trauma.⁵⁵ Nicole Sütterlin menar att litteraturen har en möjlighet att förmedla traumat på ett sätt som låter läsaren förstå traumat djupare: ”[r]ather than representing it directly, literature can *perform* trauma by means of a range of complex narrative techniques that resemble traumatic processes”.⁵⁶ Denna möjlighet att framföra trauma på ett sätt som inte endast handlar om innehåll utan också påminner om och reflekterar traumaprocessen blir enligt Sutterlin och Laurie Vickroy litteraturens styrka.

I min avhandling använder jag mig av Vickroys begrepp traumanarrativ som hon definierar som fiktiva narrativ som hjälper läsaren att få tillgång till traumatiska händelser eller upplevelser.⁵⁷ Jag använder begreppet narrativ när jag diskuterar dessa traumanarrativ eftersom jag anser att det bäst motsvarar den betydelse som Vickroy tillskriver traumanarrativ, det vill säga ett försök att återskapa traumat både i innehåll och stil, där det inte enbart handlar om vad som berättas fram utan också om hur det berättas fram.⁵⁸ Det här går också i linje med den distinktion som Gerard Genette presenterar i sin bok *Nouveau discours du récit* (1983), som är ett tillägg till

---

⁵⁵ Davis & Meretoja 2020 s. 4.

⁵⁶ Sütterlin 2020 s. 19.

⁵⁷ Laurie Vickroy *Trauma and Survival in Contemporary Fiction* (2002) The University of Virginia Press, Charlottesville, 2002 s. 1.

⁵⁸ Vickroy 2002 s. 3, s. 11.

Genettes *Discours du récit* från år 1972. Genette gör en distinktion mellan de berättade händelserna, handlingen att berätta fram händelserna och narrativet (*récit*), som han beskriver som ”le discours, oral ou écrit, qui les raconte”.⁵⁹ Narrativet är med andra ord den plats där själva berättandet äger rum och kan därmed också säga något om formen på det berättade, som blir väsentligt för berättandet av trauma.

I grunden för min syn på uppkomsten av kulturellt trauma och för vad som förstås som trauma finns bland annat Jeffrey C. Alexanders *Trauma. A Social Theory*.⁶⁰ Enligt Alexander är det kulturella och kollektiva traumat inte naturligt förekommande utan skapas i kontakten mellan offer och samhället:

Collective traumas are not found; they are made. Something awful usually did occur, but how it is represented remains an open question, subject to whirling spirals of signification, fierce power contests, simplifying binaries, subtle stories, fickle audiences, and counter-narrations.⁶¹

Det som Alexander beskriver går tillbaka till traumabegreppets historiska utveckling och den nya legitimitet som det innebar att vara ett offer för något traumatiskt (se kap 1). I stället för att systematiskt osynliggöras existerar offren för en traumatisk händelse i en situation där traumat också har en social och moralisk betydelse.⁶² Alexander menar att denna sociala och moraliska betydelse kan användas av olika aktörer för att berätta fram traumat på ett kulturellt plan. Hur traumat berättas fram och av vem är långt ifrån självklart eftersom traumat kan ha väldigt skilda betydelser för olika individer och grupper.

Ett trauma som förs vidare på ett kulturellt plan berör enligt Alexander med andra ord inte bara händelsen i sig utan framför allt hur det som hänt representeras och hur en kulturell grupp identifierar sig med det som hänt.⁶³ Han menar att det kulturella traumat på så sätt också riskerar att bli en fråga som kan debatteras mellan grupper där traumat uppfattas på helt annat sätt utgående från vitt skilda perspektiv av det som hänt. Han beskriver skapandet av ett kulturellt trauma som en process som involverar såväl sändare som mottagare samt situationen inom

---

⁵⁹ Gérard Genette *Nouveau discours du récit* Éditions du Seuil, Paris 1999 s. 10.

*min översättning: ”den muntliga eller skriftliga diskursen som berättar om dem [händelserna].” (Genettes begrepp *récit* motsvaras i den engelska översättningen av verket av begreppet *narrative*.)

⁶⁰ Jeffrey C. Alexander *Trauma. A social Theory*, Polity Press, Cambridge 2012.

⁶¹ Alexander 2012 s. 98.

⁶² Davis & Meretoja 2020 s. 2.

⁶³ Alexander 2012.

vilken sändaren och mottagaren existerar.⁶⁴ Alexander understryker att det är sändaren som vittnar om traumat, beskriver vad som hänt och vem som är traumats offer. Denna beskrivning kräver enligt honom sedan ett accepterande av mottagaren, såväl från förövarens sida som från övriga mottagares sida, där de avgör om vittnesmålet upplevs som trovärdigt.⁶⁵

Alexander argumenterar för att det krävs både ett erkännande från förövarna och en process av identifikation hos de utsatta för att ett traumanarrativ ska ta form. Huruvida vittnandet om det kulturella traumat accepteras av mottagarna påverkar vilket narrativ som skapas och vilka konsekvenser som uppstår i samhället som stort, något man enligt Alexander kan se i utgången av bland annat historieskrivning, domstolsprocesser och lagstiftning. Dessa perspektiv på skapandet av ett kulturellt trauma är väsentligt för min analys av hur det kulturella traumat fungerar i *Blomsterdalen*, och hur det kulturella traumat representeras för romankaraktärerna.

Vad gäller vittnandet om trauma diskuterar Dori Laub, på ett liknande sätt som Alexander, mottagarens roll i traumaprocessen i "Bearing Witness or The Vicissitudes of Listening."⁶⁶ Laub beskriver vittnandet som en komplicerad process, där omständigheterna aldrig är de rätta, där vittnandet påverkas av mottagaren: "There are never enough words or the right words, there is never enough time or the right time, and never enough listening or the right listening to articulate the story that cannot be fully captured in *thought, memory and speech*."⁶⁷ Laub vidkänner att det vittnande som är väsentligt för att ett kulturellt trauma och ett traumanarrativ skapas inte är en enskild, tydligt utstakad process utan en spretig process med många möjliga utgångar. Det finns enligt Laub ingen garanti för att ett vittnande kommer att lyckas eftersom såväl sändaren som mottagaren är bundna av andra faktorer.

Med utgångspunkt i den process av vittnande som Laub beskriver vill jag argumentera för att de mottagare som befinner sig utanför Grönland och den specifika kontext som de etniskt grönländska medborgarna upplever har svårt att leva sig in i den situation som skapas i relation till såväl självmord som kolonialt trauma. Det finns således aldrig ett perfekt tillfälle för att vittna om det traumatiska. Genom att skriva in grönländarnas upplevelser av effekterna av det

---

⁶⁴ Alexander 2012. s. 16.

⁶⁵ Ibid.

⁶⁶ Shoshana Felman & Dori Laub *Testimony : crises of witnessing in literature, psychoanalysis, and history* Routledge, New York 1992 s. 57-59.

⁶⁷ Laub 1992 s. 78.

koloniala i en grönländsk och dansk litteraturtradition har själva berättandet ägt rum. Samtidigt behöver traumanarrativet också mottagare, de som lyssnar till det berättade och lyfter det, detta för att traumanarrativet ska få fotfäste utanför personen som vittnar.⁶⁸ Med Alexanders definition av kulturellt trauma som utgångspunkt blir det till exempel svårt att få fram samhälleliga konsekvenser av det litterära vittnandet om inte både de som tillskrivs rollen som koloniserade och de som står i rollen som kolonisatörer kan acceptera samma traumanarrativ. Om narrativet inte är trovärdigt är det svårt att skapa sympati hos den andra sidan.⁶⁹

I min avhandling fokuserar jag på hur det kulturella traumanarrativet skapas i romanen. Vilka karaktärer lyfter frågan om självmordsepidemin, vem är det som vittnar om det som hänt och hur? De här frågorna fortsätter jag diskutera i kapitel 5.

Där Alexander och Laub inte begränsar sig till litterära traumanarrativ utan ser trauma på ett mer allmänt plan går Laurie Vickroy i sin bok *Trauma and Survival in Contemporary Fiction*⁷⁰ in på det litterära traumanarrativet. Som jag nämnt i syftet definierar Vickroy traumanarrativ som fiktiva narrativ som hjälper läsaren att få tillgång till traumatiska händelser eller upplevelser.⁷¹ Detta fiktiva traumanarrativ fyller en funktion för både läsare och författare, vilken kan se olika ut beroende på textens syfte och läsarens och författarens förhållande till traumat i fråga.

Ur ett läsarperspektiv utforskar Vickroy det *varför* som uppkommer i relation till läsarens perspektiv på traumanarrativ med slutsatsen att traumanarrativ fungerar som ett sätt ”to help readers discover their own sympathetic imaginings of humanity in extremis”.⁷² Läsarens roll kan handla om allt från att se sig själv i narrativet och bryta den isolation som trauma kan innebära, till att kunna konfrontera samhällets brister och skapa utrymmen för traumat utanför narrativet. Det kan således röra sig om såväl de egna uppfattningarna av trauma som samhälleliga perspektiv om vad dessa traumatiska och isolerande upplevelser kan betyda på ett mer generellt plan.

---

⁶⁸ Laub 1992 s. 78.

⁶⁹ Alexander 2012 s. 101.

⁷⁰ Laurie Vickroy *Trauma and Survival in Contemporary Fiction* The University of Virginia Press 2002.

⁷¹ Ibid. s. 1.

⁷² Ibid. s. 2.

Beträffande författarens roll menar Vickroy att skapandet av ett traumanarrativ på ett grundläggande plan handlar om ett försök att hindra det som hänt från att assimileras, bortträngas eller representeras på ett felaktigt sätt.⁷³ I grunden är det traumatiska inte heller ett färdigt narrativ utan består av fragmenterade och gömda delar som måste sammanföras för att skapa ett övertygande narrativ. De här fragmenterade delarna av narrativ lyfter Vickroy fram som en central del av traumanarrativet – att det i sin litterära form också avspeglar traumat så som det existerar hos den som bär på det: ”I contend that serious trauma writers attempt to guide readers through a re-created process of traumatic memory in order that this experience be understood more widely”.⁷⁴ Genom att skriva in fragmenteringen i det litterära traumanarrativet kan författaren utöver att presentera det som hänt också leda läsaren in i den process som ett bearbetande av trauma innebär och belysa traumats komplexa strukturer.

Enligt Vickroy kan traumanarrativet också bestå av karaktärens undertryckande av händelser, händelser som heller inte nödvändigtvis öppnar upp sig för läsaren, tvångstankar hos karaktärerna eller ett narrativ som väger mellan ett vetande och icke-vetande på samma sätt som traumat existerar utanför narrativet och hur traumat kan manifesteras sig inom narrativet.⁷⁵ Hon argumenterar för att traumat i sig är något som gör motstånd mot försök att skriva ut det och skriva igenom det, att organisera det kronologiskt eller att tilldela det specifika attribut.

Däremot är processen att skriva ut och igenom traumat viktig som en del av läkningsprocessen hos sändaren som upplevt traumat och det litterära narrativet kan på så sätt också bli bryggan ut till mottagaren. Vickroy konstaterar att de som genomgått traumat behöver mottagaren för att kunna dela det som hänt med andra och därigenom få en möjlighet att bearbeta det med andra som också upplevt samma sak: ”for healing to take place, survivors must find ways to tell their stories and to receive some social acknowledgement” [...] ”to overcome shame and silence and to win the awareness if not empathy of readers”,⁷⁶ vilket i sin tur med avseende på Alexanders teoribildning kring kulturellt trauma kan ses som en process av identifikation från mottagarens sida.

---

⁷³ Vickroy 2002 s. 1.

⁷⁴ Ibid. s. 8.

⁷⁵ Ibid. s. 8.

⁷⁶ Ibid. s. 20.

Ett relevant perspektiv som Vickroy också tar fram, i diskussion med de postkoloniala teoretikerna Frantz Fanon, Albert Memmi och Ashis Nandy, är en tanke om det koloniala traumat och hur det kan ta sig uttryck i litteraturen. Hon diskuterar hur det koloniserade subjektets identitet kan fragmenteras på samma sätt som traumat i en kolonial kontext: "if the identity of the colonized is devalued (racially, culturally, etc.), it can become split or conflicted, whereby they may adopt the colonizers' definition of themselves or absorb colonizers' identities"⁷⁷. De stereotypa föreställningar som kolonisatörerna har om de koloniserade kan ta sig uttryck i en känsla av maktlöshet där det koloniserade subjektet genomlever traumat genom en fragmentering av den egna kulturella identiteten. Hur det koloniala kan bidra till trauma diskuterar jag i avsnitt 3.3 där jag går in på flera postkoloniala perspektiv som är relevanta för min analys.

I min avhandling använder jag Vickroys definition av traumanarrativ och analyserar hur traumanarrativet tar sig uttryck utgående från de element hon tar fram som relevanta för ett traumanarrativ. Vidare analyserar jag också i kapitel 6 ur vilket perspektiv författaren skriver och vilken funktion läsaren har i skapandet av traumanarrativet i *Blomsterdalen*.

3.2 Psykisk ohälsa som trauma

I *Blomsterdalen* behandlas psykisk ohälsa i form av självmord. För att bättre kunna diskutera romanens representationer av psykisk ohälsa och för att förankra den psykiska ohälsan i det historiska och det samtida använder jag mig av Karin Johannissons *Melankoliska rum: om ångest, leda och sårbarhet i förfluten tid och nutid* (2009). Johannisson för i kapitlet "Melankoli: förlusten" en diskussion om övergången från melankoli till depression, från hysteri till något tystare nästan omärkbart:

Som egen diagnos fanns depressionsbegreppet knappast före 1900, [...] Det saknar melankolins mångtydighet och existentiella karaktär. Medan melankoli är en förtrogen aspekt av det mänskliga, väcker depression, som all sjukdom, rädsla och förvirring. Melankolin kan visas upp, depressionen göms undan. Förvandlad till depression är melankoli ett nederlag.⁷⁸

---

⁷⁷ Vickroy 2002 s. 39.

⁷⁸ Karin Johannisson *Melankoliska rum: om ångest, leda och sårbarhet i förfluten tid och nutid* Albert Bonniers förlag, Stockholm 2009 s. 64–65.

I WHO:s information för förebyggande av självmord räknas depression i höginkomstländer som en av de stora riskfaktorerna för självmord.⁷⁹ Depressionens faror är välkända men samtidigt undandömda, så även i *Blomsterdalen*.

Johannisson utvecklar vidare hur den kvinnliga melankolin heller inte haft samma status som den manliga, där kvinnors melankoli upplevts som ”antingen något mindre och betydelselösare, privatare och trivialare eller något farligare”.⁸⁰ Enligt Johannisson riskerar den melankoliska kvinnan att dömas av såväl samhället som av sig själv. Att depressionen inte tas på allvar eller att det finns en förväntning på vissa samhällsgrupper att alltid uppfylla vissa känslomässiga krav är något som blir relevant i diskussionen kring den depression som huvudpersonen upplever i *Blomsterdalen*.

Minoritetsgrupper som upplever diskriminering är också i riskgruppen för depression och självmord. Bland dessa minoritetsgrupper nämner WHO till exempel individer från ursprungsbefolkningar, flyktingar, personer som immigrerat samt sexuella minoriteter.⁸¹ Det finns ofta en brist på kulturellt relevanta stödfunktioner och förståelse för de specifika trauman som dessa grupper genomgått.⁸² WHO understryker även i sin information för förebyggande av självmord att ett självmord ofta är en konsekvens av flera sammanlänkade faktorer:

Usually no single cause or stressor is sufficient to explain a suicidal act. Most commonly, several risk factors act cumulatively to increase an individual's vulnerability to suicidal behaviour.⁸³

Faktorerna kan vara såväl sociala och interpersonella som individuella och återfinns ofta hos riskgrupperna på flera nivåer. Jag utvecklar denna tematik i relation till *Blomsterdalen* i kapitel 5.

Utöver förhållandet mellan melankoli och depression är också en del av Johannissons teoretiska perspektiv kring psykisk ohälsa flykten som ”en depressionsavvärande strategi”.⁸⁴ Trots att flykten historiskt sett har klassificerats som något manligt, tätt knutet till en högre social klass,

---

⁷⁹ Skribent okänd, World health organization on suicide https://www.who.int/health-topics/suicide#tab=tab_1 (hämtad 22.3.2024).

⁸⁰ Johannisson 2009 s. 68.

⁸¹ Skribent okänd, World health organization <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/suicide> (publicerad 28.8.2023) (hämtad 22.3.2024).

⁸² World health organization *Preventing suicide: A global imperative* 2014 s. 36.

⁸³ World health organization *Preventing suicide: A global imperative* 2014 s. 30.

⁸⁴ Johannisson 2009 s. 179.

finns det element av flykten som återskapas i Korneliussens roman. Johannisson diskuterar hur flykten är ett sätt att undvika känslor av instängdhet, depression och krav på prestationer.⁸⁵ Att se flykten ur detta perspektiv kan öppna upp den syn som huvudpersonen i *Blomsterdalen* har på depression och plats. Inom den grönländska kulturella traditionen finns också en sådan självdestruktiv flykt från samhället i formen av qivittoqen. Qivittoqen som fenomen beskriver en person, som i ett tillstånd av besvikelse, ilska eller ensamhet, väljer att lämna samhället bakom sig och vandra ut i vildmarken för att aldrig återvända.⁸⁶ Genom sin avsiktliga flykt bryter qivittoqen med samhället och förlorar därmed sin identitet och sin mänskliga personlighet och blir så att säga ”self-condemned to a life in loneliness”.⁸⁷ I det här förlorandet av det mänskliga blir qivittoqen något farligare, någon som helt och hållet isolerat sig från omvärlden.

Själv mordet, som enligt *Nationalencyklopediens* definition innebär en ”avsiktlig självdestruktiv handling som leder till döden”⁸⁸, kan vara en yttersta konsekvens av depressionen. Det här kan i sin tur utgöra den slutgiltiga flykten. På flera håll, bland annat i Kirsten Thistedts artikel ”Greenlandic literature: Suicide as an interpretation of modern Life.”⁸⁹, har artikelförfattaren satt likhetstecken mellan självmord och qivittoqens flykt, där självmord blir den moderna qivittoqen. Det här perspektivet utmanas i Janne Floras artikel ”The Lonely Un-Dead and Returning Suicide in Northwest Greenland” där Flora belyser såväl likheter som skillnader mellan de två:

Both suicide and qivittoq can be seen as irreversible ways of self-detaching; at one and the same time as acts of despair and of agency; and both are surrounded by stigma, ambiguity, and liminality.⁹⁰

De gemensamma elementen blir synliga i det att båda handlingarna innebär en form av brytningspunkt, där individen lösgör sig från samhället. Den stora skillnaden menar Flora är typen av lösgörande det handlar om. Själv mordet innebär en fysisk död men inte ett socialt lösgörande, individen lever kvar i minnen och genom namn som återintroduceras i familjen

---

⁸⁵ Johannisson 2009 s. 183–185.

⁸⁶ Janne Flora ”The Lonely Un-Dead and Returning Suicide in Northwest Greenland” i *Suicide and Agency: Anthropological Perspectives on Self-Destruction, Personhood, and Power* Routledge. 2015 s. 53.

⁸⁷ Flora 2015 s. 55.

⁸⁸ *Nationalencyklopedin*, självmord. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/självmord> (hämtad 18.4.2024).

⁸⁹ Kirsten Thisted ”Greenlandic literature: Suicide as an interpretation of modern Life.” i *Minority languages—the Scandinavian experience* Nordic Language Secretariat, Oslo 1992.

⁹⁰ Flora 2015 s. 48.

eller släkten. Qivittoqen blir å sin sida ett föremål för rädsla och oro där den sociala kopplingen bryts trots att individen fysiskt fortfarande existerar.⁹¹

Relationen mellan självmord och trauma kan te sig kristallklar men med utgångspunkt i traumateorin kan några element uppmärksammas. Janne Flora argumenterar i artikeln ovan för att "the ambiguity of suicide, [...] is closely associated with the idea that its causality at one and the same time is unknowable and yet exists 'out there' awaiting discovery."⁹² Självmordet är alltså på liknande sätt som traumat, något fragmenterat, utan tydliga förklaringar eller svar, vilket kan göra det svårt att skapa ett tydligt narrativ. Eftersom självmord oftast definieras enligt avsikt, det vill säga att individen medvetet utför de handlingar som leder till hens död, finns det en tanke hos betraktaren om att förhållandet mellan orsak och konsekvens ska vara tydligt. Betraktaren ska, genom ett tillräckligt hängivet detektivarbete, kunna se den sanna orsaken till att en individ väljer att dö genom självmord ta form, något som i sin tur förväntas skapa ett tydligt narrativ och ett absolut vetande om vad som hänt. Verkligheten är dock sällan så entydig. Detta blir också ett återkommande tema hos huvudpersonen i Korneliussens roman, det vill säga dilemmat att befinna sig i positionen mellan ett vetande och ett icke-vetande, i ett fragmentariskt narrativ.

Ett begrepp som ofta betonas i samband med sammanställningar av självmordsfrekvensen i Grönland är suicidal transmission (sv. självmordssmitta) eller suicide contagion (sv. Werther-effekt), nämligen det att när någon dör av självmord ökar risken för självmord hos närstående, speciellt om den närstående själv har haft självmordstankar.⁹³ Till följd av en spridning bland närstående kan det uppstå så kallade klustersjälvmord, där en våg av självmord drabbar samma region, något som är mer förekommande i små samhällen där alla på ett eller annat sätt har en kontakt med varandra och stödfunktionerna är svaga eller i värsta fall icke-befintliga.⁹⁴ Det är fenomenet vad gäller klustersjälvmord och självmordssmitta som i sin tur kan anknytas ett större samhällsligt trauma och där traumateorierna kan användas på ett ändamålsenligt sätt.

---

⁹¹ Flora 2015 s. 62.

⁹² Ibid. s. 49.

⁹³ Rebecca Hersher "The Arctic Suicides: It's Not The Dark That Kills You" i NPR <https://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2016/04/21/474847921/the-arctic-suicides-its-not-the-dark-that-kills-you> (hämtad 22.3.2024).

World health organization *Preventing suicide: A global imperative* 2014 s. 40.

⁹⁴ Rebecca Hersher "The Arctic Suicides: It's Not The Dark That Kills You".

Det finns flera studier kring den höga självmordsfrekvensen i Grönland. Med självmordsfrekvens avses antal självmord per 100 000 personer/år och i avhandlingen använder jag begreppet på detta sätt ifall inte annat anges. I studien ”Time trends and geographical patterns in suicide among Greenland Inuit” som publicerades i april 2023, framgår att självmordsfrekvensen i Grönland har sjunkit en aning från toppen på 120,5 självmord som registrerades mellan 1985 och 1989.⁹⁵ Toppen innebar en drastisk förändring från tidigare år. Under perioden 1970–1975 låg Grönlands självmordsfrekvens på 28,7. Som jag nämnde ovan börjar trenden sjunka då självmordsfrekvensen vid den sista registrerade perioden i studien 2015–2018 låg på 81,3. Trots nedgången är siffrorna ändå betydligt högre hos ursprungsbefolkningen i Grönland än i Danmark, där siffrorna 2018 låg på 11,4 självmord.⁹⁶ En tendens som artikelförfattarna poängterar är att skillnaderna mellan könen har blivit mindre i och med att självmord bland män har sjunkit medan självmord bland kvinnor har stigit.⁹⁷ Den högsta självmordsfrekvensen hittas dock fortfarande hos männen i åldersgruppen 20–24 år. I huvudstadsregionen Nuuk har självmordsfrekvensen gått ner men i östra Grönland är frekvensen tre gånger så hög. Självmorden är som flest i Tasilaq med en självmordsfrekvens på 400. Studier visar på att den höga självmordsfrekvensen har kopplingar till den snabba moderniseringen av Grönland och dess effekter på den kulturella identiteten och levnadssituationen för ursprungsbefolkningen.⁹⁸ Jag kommer dock inte att fördjupa det sociala perspektivet vidare eftersom det ligger utanför min litterära analys.

3.3 Postkoloniala perspektiv

Postkolonialism är inte ett entydigt begrepp, det används inom många fält på varierande sätt. I det här teorikapitlet beskriver jag bakgrunden samt redogör för hur jag använder begreppet genom perspektiv som är relevanta för mina analyskapitel.

Postkolonialismbegreppet har utvecklats från att uttrycka en mer tidsbunden förändring i ett samhälle från koloni till ”post”-koloni, till att undersöka de strukturer som finns kvar även efter att ett område officiellt inte längre är en koloni.⁹⁹ I *The Postcolonial Studies Dictionary*

---

⁹⁵ Ivalu Katajavaara Seidler (red.) ”Time trends and geographical patterns in suicide among Greenland Inuit” BMC Psychiatry 23, 187 <https://doi.org/10.1186/s12888-023-04675-2> (hämtad 22.9.2023).

⁹⁶ Skribent okänd, World health organization <https://www.who.int/data/gho/data/themes/mental-health/suicide-rates> (hämtad 22.3.2024).

⁹⁷ Seidler 2023.

⁹⁸ Flora 2015 s. 50.

⁹⁹ Pramod K. Nayar *The Postcolonial Studies Dictionary*, John Wiley & Sons, Chichester 2015 s. 122.

sammanställd av Pramod Nayar beskriver han postkolonialism som en teoribildning som ”seeks to examine the nature of the colonized subject’s agency in the face of oppression and dominance. [...] marked by the commitment to ideas of emancipation, equality and justice.”¹⁰⁰ Postkolonialismen som teori försöker med andra ord inte enbart undersöka och synliggöra de strukturer som uppstår i relationen mellan koloniatör och de koloniserade utan också aktivt arbeta för ett samhälle där alla individer har samma värde och rättigheter. Den postkoloniala tanken går också hand i hand med begreppet avkolonisering (eng. decolonization) som i sin tur innefattar en avveckling av de koloniala strukturerna på såväl det fysiska planet som det intellektuella planet.¹⁰¹ Nayar uttrycker begreppet som ”the cultural-intellectual-philosophical attempt to escape colonial forms of thinking”.¹⁰² Ett frigörande från koloniala strukturer sker enligt Nayar inte enbart på det politiska planet utan också i litteraturen och konsten.

I Danmarks relation till Grönland återfinns tanken om koloniseringen av Grönland som inte bara bunden till land men också till ett civilisationsprojekt, där de grönländska invånarna skulle ta till sig europeiska värderingar och kristenhet för att kolonialmakten skulle uppfatta dem som civiliserade.¹⁰³ Ur ett postkolonialt perspektiv argumenterar den franskspråkiga författaren och teoretikern Aimé Césaire mot tanken på kolonisation som en handling av civiliserande. Där kolonialmakterna vill poängtera det som de har bidragit med för kolonierna, inom ramarna för det koloniala projektet i form av utveckling och framsteg, kontrar Césaire med de följder som påtvingats de koloniserade:

Moi, je parle de sociétés vidées d'elles-mêmes, de cultures piétinées, d'institutions minées, de terres confisquées, de religions assassinées, de magnificences artistiques anéanties, d'extraordinaires *possibilités* supprimées. [...] des rapports de domination et de soumission qui transforment l'homme colonisateur en pion, en adjudant, en garde-chiourme, en chicote [...] et l'homme indigène en instrument de production.¹⁰⁴

Det kolonialas påverkan rör enligt Césaire alla nivåer av ett samhälle från religion, medicin och ekonomi till kultur och konst. Césaire för i en senare intervju även en diskussion om litteratur i

---

¹⁰⁰ Nayar 2015 s. 122.

¹⁰¹ Ibid. s. 45.

¹⁰² Ibid. s. 45.

¹⁰³ Thisted 2002

¹⁰⁴ Aimé Césaire *Discours sur le colonialisme* Présence Africaine, Paris 2007 s. 23.

”Jag talar om samhällen som tömts på sig själva, kulturer som trampats ner, institutioner som undergrävts, land som konfiskerats, religioner som likviderats, storslagna konstnärer som totalförstörts, extraordinära möjligheter som eliminerats, [...] ett förhållande mellan dominans och underkastelse som förvandlar koloniatören till bonde, adjutant, fångvaktare, slavdrivare [...] och ursprungsbefolkningen till ett instrument för produktion.” *(min översättning).

en postkolonial tid med idén om att skriva sig ut ur majoritetslitteraturens krav och strukturer, där han rör sig i Deleuze och Guattaris mindre litteratur, det vill säga vad minoriteten gör på det litterära fältet genom att skriva på majoritetens språk.¹⁰⁵ Han menar att litteraturen och konsten har en möjlighet att bryta med de koloniala strukturerna, genom att utmana de litterära gränser som dragits upp av majoriteten.

Ett exempel på detta utbrytande från koloniala strukturer inom den grönländska konsten och litteraturen finns i Pia Arkes utställning *Arktisk hysteri alias Arctic Hysteria IV*. I Stefan Jonssons essä ”En kvinnas plats i världsordningen. Ett grundläggande drag hos Pia Arke och Marguerite Duras” lyfter Jonsson upp hur Arkes utställning bryter med den koloniala ordningen, genom att vända upp och ned på det som ansetts vara sjukligt ur ett kolonialt perspektiv.¹⁰⁶ Arktisk hysteri var en diagnos som under tidigt 1900-tal användes om ”inuitkvinnor som ansågs predisponerade till raseriutbrott, kontrollförlust och sviktande köldförmimmelse”.¹⁰⁷ Kvinnorna diagnostiserades av västerländska läkare och fotograferades för att dokumenteras i västerländska arkiv. Diagnosen avlägsnades ur västerländska diagnospraktiker så sent som 2014.¹⁰⁸ Genom att applicera koloniala perspektiv på mental hälsa och sjukliggöra det främmande skapas också stereotyper kring mental ohälsa hos ursprungsbefolkningen. Dessa stereotyper lever fortfarande kvar.

Pia Arkes nya representationer av ursprungsbefolkningen i sina bilder blir med andra ord ett sätt att genom konsten omforma synen på de grönländska kvinnorna. Jonsson konstaterar att det ”som en gång uppfattades som *representationer* av infödda vildar i deras naturliga tillstånd, blir i Pia Arkes verk projektioner av kolonistatörens irrationella våld.”¹⁰⁹ Den psykiska ohälsan ses inte längre som något inneboende hos den koloniserade gruppen utan som en följd av kolonistatörernas våld. I stället för att som tidigare avfärda psykisk ohälsa hos den koloniserade gruppen genom stereotypa, förutfattade meningar, måste kolonistatörerna uppmärksamma att diskriminering och våld utgör en riskfaktor, även långt efter att koloniseringen officiellt

---

¹⁰⁵ Aimé Césaire *Discourse on colonialism* Monthly Review Press, New York 2000 s. 83.

¹⁰⁶ Stefan Jonsson ”En kvinnas plats i världsordningen. Ett grundläggande drag hos Pia Arke och Marguerite Duras” (2010) *Tidskrift för litteraturvetenskap*, ISSN Vol. 40, nr 2.

¹⁰⁷ Stefan Jonsson *Där historien tar slut: Makt, monster och motstånd i en delad värld* (2020) Norstedts, Stockholm s. 185.

¹⁰⁸ *Ibid.* s. 186.

¹⁰⁹ *Ibid.* s. 187.

avslutats. Enligt WHO skapar den diskriminering som ursprungsbefolkningar världen över utsätts för riskfaktorer för psykisk ohälsa, däribland självmord:

The stresses of acculturation and dislocation represent a significant suicide risk that has an impact on a number of vulnerable groups, including indigenous peoples [...] Among indigenous groups, territorial, political and economic autonomy are often infringed and native culture and language negated.¹¹⁰

Den här omarbetningen av synen på det koloniserade subjektet som Jonsson presenterar följer ur ett liknande postkolonialt perspektiv som Cesaire för fram där kolonialismen inte bestämmer den koloniserade utan kolonisatören.¹¹¹ Det postkoloniala perspektivet har med andra ord en stor påverkan på synen på psykisk ohälsa och i förlängningen de trauman som skapas i punkterna där dessa går samman.

Själv mordet som handling kan även det i sin tur ses ur ett postkolonialt perspektiv. Den moraliska bestämningen av självmordet som något onaturligt och avskyvärt grundar sig också i den kristna religionen och västerländska värderingar och är inte entydigt sett i ett negativt ljus världen över utan kan ses ha olika funktioner.¹¹² Janne Flora diskuterar i sin artikel om relationen mellan självmord och qivittoq hur qivittoqen för den danska kolonialmakten uppfattades som ytterligare ett bevis på ett behov av civiliserande, där kolonialmakten förbjöd handlingen och försökte tvinga den ut ur samhället.¹¹³ I essän "Can the subaltern speak?" av Gayatri Chakravorty Spivak finns ett liknande exempel relaterat till änkebränning (sati, suttee) där kolonialmakten bedömer fenomenet utgående från sina normer av vad som är accepterat: "ritual is not being redefined as superstition but as *crime*."¹¹⁴ Ur ett kolonialt västerländskt perspektiv undersöks inte de kulturella fenomen som existerar i de koloniserade länderna utan istället kriminaliseras de. Det finns också en stigmatisering av de kulturtraditioner eller fenomen som existerar inom den koloniserade kulturen.

Flora fortsätter sin diskussion om självmord och koloniala strukturer genom att konstatera hur handlingen kan ses på olika sätt i andra kulturer, där självmordet i Grönland ofta ses som "the

---

¹¹⁰ World health organization *Preventing suicide: A global imperative* 2014 s. 36.

¹¹¹ Cesaire 2007.

¹¹² *Nationalencyklopedin*, självmord.

<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/sj%C3%A4lvmord> (hämtad 22.3.2024).

¹¹³ Flora 2015 s. 47, 51, 53–54.

¹¹⁴ Gayatri Chakravorty Spivak "Can the subaltern speak?" *Marxism and the interpretation of culture* Macmillan Education LTD, Hampshire 1988 s. 97.

expression of the intent to die” och en sorts ”entitlement to act autonomously and by one’s own accord”.¹¹⁵ Det här kan uttryckas som en förståelse individer emellan om att de fattar det beslut som de upplever som bäst och att samhället tar i beaktande de känslor som individen känner. Flora uttrycker att självmordet kan anses mer likställt med andra typer av död och inte på samma sätt moraliskt bestämt som en synd.

Utöver de mer generella perspektiv på det postkoloniala som jag har presenterat ovan använder jag i min analys även ett par specifika begrepp. Ett återkommande fenomen i *Blomsterdalens* Danmark är de mikroaggressioner som huvudpersonen får utstå.

Med *mikroaggressioner* avser jag i min analys ”subtle insults (verbal, nonverbal, and/or visual) directed toward people of color, often automatically or unconsciously.”¹¹⁶ En obemärkt, oavsiktlig förolämpning eller rasistisk handling kan te sig mindre allvarlig än den som uttrycks med avsikt och stark negativ laddning men Solorzano et al. menar att det snarare handlar om skadan som sker då dessa ackumuleras och individen måste ta ställning till den kumulativa effekten av mikroaggressioner.¹¹⁷

Ett annat begrepp som blir relevant för min analys är *exotifiering*, där en individ reduceras till ”att bli en representant för sitt folk eller sin kultur, snarare än att vara en individ med egna kunskaper och känslor.”¹¹⁸ Nayar beskriver mötet mellan Europa och Asien, Afrika och Sydamerika: ”The exotic is, the racial and cultural Other. [...] Another form of exoticization was to cast native practices as strange, fearsome or primitive.”¹¹⁹ Det exotiska subjektet, i den här avhandlingen den grönländska huvudpersonen, blir med andra ord en individ som inte är mer än en symbol för en hel grupp vars medlemmar ses mer eller mindre som identiska och vars kultur ses som något mindre, endast relevant i sina skillnader.

Gayatri Chakravorty Spivak konstaterar i en intervju kring sin essä ”Can the subaltern speak?” att ”everything that has limited or no access to the cultural imperialism is subaltern – a space of difference. [...] If they are networking in the most non-phallogocentric way, and it has failed,

---

¹¹⁵ Flora 2015 s. 57–58.

¹¹⁶ Daniel Solorzano (red.) ”Critical Race Theory, Racial Microaggressions, and Campus Racial Climate: The Experiences of African American College Students.” *The Journal of Negro Education* 69, no. 1/2 2000 s. 60–73.

¹¹⁷ Solorzano et al. 2000.

¹¹⁸ *Nationalencyklopedin*, exotifiering. <http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/exotifiering> (hämtad 20.3.2024).

¹¹⁹ Nayar 2015 s. 76.

the subaltern cannot speak.”¹²⁰ De som inte har tillgång till en maktposition inom de imperialistiska strukturerna är de som kan tänkas vara den subalternerna. Spivak relaterar det till sitt exempel änkebränning där kvinnan trots alla försök att tala genom sin handling inte kan bli förstådd, inte heller av de andra kvinnorna.¹²¹ Stefan Jonsson bygger vidare på tanken om att den subalternerna inte kan tala om hen inte har tillgång till en plats inom de strukturer som byggs upp av västvärldens imperialism:

Postkoloniala kritiker har hävdad nödvändigheten av att [...] utforska marginalerna och frigöra sig från de diskurser som hindrar oss från att förstå den subalternerna.¹²²

Jonsson ställer i förlängning frågan om hur de individer som redan har en plats inom de imperialistiska strukturerna kan göra plats för den subalternerna, hur skiftet av uppmärksamhet från centrum utåt kan ”arbeta för den subalternerna”, som Spivak uttrycker det, genom att sätta ansvaret för att aktivt förstå den subalternerna på kolonisatörerna.

Hur kan då den subalternerna förstås i diskussion kring traumanarrativ? Västvärlden är som mottagare av de trauman som den vållat genom imperialistiska projekt väldigt ytlig. De traumanarrativ som uppstår i kontakten kan inte förstås utan att återigen rikta blicken mot den subalternerna sändaren och ge den subalternerna utrymme att tala. För att traumanarrativet ska få fäste behöver det finnas utrymme att vittna och när det handlar om trauman sammankopplade med koloniala strukturer måste det därmed också finnas plats för den subalternerna i det västerländska utrymmet.

Jag har i detta teorikapitel lyft några relevanta perspektiv från det stora och omfattande fält som utgör postkolonial teori.¹²³ De postkoloniala perspektiven tillämpar jag på *Blomsterdalen* i det första analyskapitlet (kapitel 4).

---

¹²⁰ Leon De Kock ”Interview With Gayatri Chakravorty Spivak: New Nation Writers Conference in South Africa” *Ariel: A review of international English literature* Vol 23: 3 1992 s. 45.

¹²¹ De Kock 1992 s. 44–45.

¹²² Jonsson (2010) s. 9

¹²³ Andra betydande teoretiker inom den postkoloniala teoribildningen vars verk jag inte specifikt behandlar i min avhandling inkluderar bland annat den palestinska teoretikern Edward Said med *Orientalism*, Frantz Fanon med *Peau noire, masques blancs* och Albert Memmi med *L'Homme dominé*. För ytterligare perspektiv på det postkoloniala finns hos dessa teoretiker mycket att hämta.

4. ”Hvordan kan det være, du er så god til dansk?” – mikroaggressioner och exotifiering i *Blomsterdalen*

I min analys för jag samman ovanstående teoretiska perspektiv i en diskussion om Niviaq Korneliussens roman *Blomsterdalen*. Jag inleder med att i kapitel 4 diskutera de postkoloniala perspektiv som synliggör de koloniala strukturer och mikroaggressioner som påverkar huvudpersonen i romanen. Vidare fortsätter jag analysen i kapitel 5 med att visa hur självmordsepidemin i romanen kan läsas som ett kulturellt trauma samt hur huvudpersonens identitet byggs upp i relation till det trauma som självmordsepidemin innebär. Slutligen går jag i kapitel 6 djupare in i traumanarrativet, hur det skapas i romanen och huruvida *Blomsterdalen* kan anses vara ett traumanarrativ.

4.1 När identiteten fragmenteras

’I er sgu da nogle vilde nogle, I grønlandere,’ griner hun og vender sig om. ’Jeg er ikke grønlander,’ siger jeg, men hun horer mig ikke. Hvis Navarana var her, ville vi plukke alles øjne ud, så de ikke kunne se.¹²⁴

Som tidigare nämnt i materialbeskrivningen flyttar den unga, kvinnliga huvudpersonen till Danmark för att studera antropologi i hopp om att miljöombytet ska påverka hennes psykiska hälsa på ett positivt sätt. Redan vid ankomsten blir huvudpersonen varse om hur hon inte passar in och hon blir konstant påmind om de stereotypa föreställningar som den danska majoritetsbefolkningen har om de som kommer från Grönland. Trots att hon är dansk medborgare och talar flytande danska betraktar danskarna inte henne som en av dem. De har fördomar vad gäller grönländare som är mer eller mindre omedvetna och dessa kommer ofta till uttryck genom mikroaggressioner. På samma sätt som i citatet ovan, där huvudpersonen pratar med en tjej i en bar, försöker huvudpersonen vid flera tillfällen visa att hon inte är som andra grönländare och i förlängningen även ta avstånd från den grönländska identiteten helt och hållet. Den koloniala påverkan på ursprungsbefolkningen i romanen är inte begränsad till den tidigare kolonin utan existerar i full utsträckning på det danska fastlandet. I Danmark tar det koloniala ofta form just som mikroaggressioner som av de danska karaktärerna lätt kan avfärdas som skämt eller okunskap men som påverkar huvudpersonens känsla av utanförskap. Under

---

¹²⁴ Korneliussen 2020 s. 101.

romanens gång kommer den rasism som huvudpersonen upplever att placera henne i en utsatt position.

Huvudpersonen upplever svårigheter med att passa in i det danska samhället i början av läsåret vilket i sin tur avspeglas i att hon hamnar efter i sina kurser. När de andra i studiegruppen inledningsvis försöker att hjälpa henne blir det tydligt att de har bristande kunskaper om grönländare och grönländsk kultur som bygger på förutfattade meningar som är djupt förankrade i samhället. Ett exempel på detta kommer fram under en föreläsning i början av terminen där en av personerna från studiegruppen automatiskt tror att det är huvudpersonen, den enda grönländska studeranden i klassen, som luktar alkohol trots att hon förnekar det:

Den nordiske gud sidder på samme række, men omkring seks sæder væk, han stirrer på mig. [...] 'Er det dig, der lugter af alkohol?' står der på papiret, som han viser til mig, mens han kigger på min mund. [...] Jeg ryster på hovedet. Han kigger stadigvæk på min mund [...] 'Nej' siger jeg. 'Rolig nu, jeg spørger bare,' siger han og går sin vej."¹²⁵

För studiekamraten upplevs det inte som något allvarligt, det ramas in som nyfikenhet och inte som en kränkande handling. Efter incidenten funderar huvudpersonen på om hon luktar annorlunda och ifall hon borde börja använda parfym, medan studiekamraten inte verkar överväga hur incidenten kan påverka huvudpersonen.

Vid ett tillfälle rör en person ur studiegruppen, Louise, huvudpersonens arm och ger henne komplimanger över hur fin hennes hud är, något som gör huvudpersonen obekvämt men där hon heller inte vågar säga emot. Louise behöver, på samma sätt som karaktären i citatet ovan, inte heller fundera över de effekter som hennes exotifiering av huvudpersonen innebär för varken henne själv eller huvudpersonen, där huvudpersonen blir ett objekt för hennes nyfikenhet. Hon behöver inte heller reflektera över sättet på vilket hon jämför tonen på den egna hudfärgen och huvudpersonens hudfärg som förstärker huvudpersonens känsla av att vara annorlunda och utanför. Incidenten tar nämligen huvudpersonen tillbaka till barndomen där hennes bruna hud inte har setts som något positivt från hennes mammas sida:

'Det hjælper jo ikke,' mumlede hun stille og fortsatte, 'du ser altid så beskidt ud, når du er blevet solbrun.' [...] Jag var jaloux på min søster hele aftenen, fordi aanaa havde syet den lyserøde [kjole] til hende og den hvide til mig. Hun så ikke beskidtbrun ud i den lyserøde.¹²⁶

---

¹²⁵ Korneliusen 2020 s. 89.

¹²⁶ Korneliusen 2020 s. 83.

Huvudpersonen och hennes familj har internaliserat en uppfattning om vilken hudfärg som ska ses som bra och huvudpersonen får höra från sin mamma att hennes bruna hud ser smutsig ut. Det här verkar bidra till huvudpersonens känsla av att vara annorlunda, att inte passa in i Danmark. Inför en fest använder huvudpersonen ett ljusare bassmink och uttrycker en önskan om att vilja täcka hela kroppen i det ljusare sminket samtidigt som hon försöker förändra sitt utseende för att bättre passa in. På samma sätt som i citatet som inleder detta analyskapitel uttrycker huvudpersonen en tanke om att kunna förändra ”de andras” sätt att se henne och att bli sedd på lika villkor. Huvudpersonen är med andra ord mycket medveten om hur de andra ser henne, där hon tidvis föregår danskarna och deras stereotypa sätt att se henne genom att genast tillskriva danskarnas uttalanden negativa konnotationer. Då en tutor berättar för huvudpersonen vilka möjligheter till stöd det finns vid universitet ser huvudpersonen det som en förväntning från tutorn om att hon inte kommer att klara av studierna på grund av sitt ursprung:

’Det er utrolig hårdt i starten, det er et svært studie. Men din kontaktperson kan hjælpe dig med alt muligt, hvis du for eksempel bliver skoletræt eller har svært ved at følge med,’ smiler han. ’Jeg er ikke ligesom de andre grønlandere,’ siger jeg. ’Det var slet ikke det, jeg mente! Ej, du må slet ikke tænke sådan,’ siger han¹²⁷

Huvudpersonen har redan förväntningar på hur de andra ser på henne och är inte beredd att lita på att de andra genuint kan ha henne i åtanke på ett positivt sätt. Samtidigt läggs allt ansvar på att hantera mikroaggressioner och att säga ifrån på den rasifierade individen, i det här fallet huvudpersonen. Jag vill argumentera för att de danska studiekamraterna konstant möter huvudpersonen med en nedlåtande attityd genom att huvudpersonen ständigt förväntas följa deras förväntningar på acceptabla känslouttryck, däribland att hålla sig lugn trots kränkande incidenter och uttalanden samt att inte ta deras kommentarer och skämt på allvar. De negativa stereotypierna existerar konstant under ytan i de interaktioner som hon har med de danska studiekamraterna, men hon har aldrig tillfälle att ifrågasätta deras omedvetna rasism.

I DE-delen av romanen kan man se hur huvudpersonen inledningsvis försöker motbevisa studiekamraternas stereotyper och dela den egna kulturen med dem. Studiekamraterna i studiegruppen är ofta sarkastiska och har en annan typ av humor än huvudpersonen och utestänger vid flera tillfällen huvudpersonen på ett sätt som skapar en vi-de-känsla mellan huvudpersonen och studiekamraterna. Det blir tydligt för huvudpersonen att hon inte är som de

---

¹²⁷ Korneliusen 2020 s. 71–72.

andra i gruppen. När huvudpersonen inte direkt förstår ett danskt talesätt som en av studiekamraterna använder i en diskussion reagerar de andra förvånat och drar den förenklade slutsatsen att grönländarna inte använder talesätt:

'Men hvorfor skal han stikke en finger i jorden? Det giver da ikke mening,' Cecil begynder at rykke sig irriteret på stolen. 'Det er en talemåde,' siger Louise. [...] 'Har I ikke talemåder på Grønland?' spørger Louise. 'Norddanmark,' siger Cecil, 'det kalder min far Grønland.'¹²⁸

Det förefaller inte slå studiekamraterna att huvudpersonen helt enkelt inte har hört det specifika talesättet innan och de reagerar utgående från sina egna uppfattningar om vad det innebär att vara grönländare. Louise reagerar med nyfikenhet på samma sätt som vid jämförelserna mellan huvudpersonens och hennes egen hudfärg och som då hon vid ett tidigare tillfälle förvånas över att huvudpersonen talar flytande danska. Cecil irriteras däremot av att huvudpersonen inte är som de andra i gruppen och väljer att ytterligare markera sin inställning till Grönland genom att använda en gammal och kolonial benämning på Grönland, ”Norddanmark”.¹²⁹ Både Louise och Cecils reaktioner faller under kategorin mikroaggressioner, där Louise konsekventa okunskap distanserar huvudpersonen från resten av gruppen, medan det diskriminerande uttryck som Cecil använder utgör en mer uttalad rasistisk handling då hon medvetet väljer att nedvärdera huvudpersonens identitet. Cecil är också den som reagerar allra starkast på när huvudpersonen delar med sig av grönländska talesätt och är den som tydligast skapar en gräns mellan huvudpersonen och de danska studiekamraterna.

I Cecils sätt att närma sig det grönländska märks även en tanke som Cesaire argumenterar mot, nämligen att det finns ett samband mellan kolonisering och civilisation. De grönländska talesätten uppfattas som konstiga och exotiska och de danska som de självklara. Vartefter att huvudpersonen inser att hennes vilja att dela med sig av sin kultur och sitt språk samt skapa vänskapsband inte har önskad effekt på studiekamraterna och att människorna runt henne inte visar något intresse för att ta till sig av det hon delar med sig eller ändra på sitt beteende börjar hennes inställning till dem också förändras.

Efter ett tag börjar hon ta till sig de stereotypa föreställningarna och exploatera de möjligheter som det innebär att ”vara grönländare” ur ett danskt perspektiv. Hon börjar dricka mer, överger

---

¹²⁸ Korneliusen 2020 s. 79.

¹²⁹ *Dansk sprognævn*, Norddanmark <https://dsn.dk/ordbog/noid/norrdanmark/> (hämtad 18.4.2024)

sitt studieboende för ett boende för hemlösa och beter sig aggressivt. Det här sättet att falla in i den identitet som skapats av kolonistörerna kan ses ur det perspektiv som Vickroy presenterar kring det traumatiska som det koloniala medför, det vill säga att ett konstant nedvärderande av den koloniserades identitet skapar en fragmentering där individen kan ta på sig såväl den stereotypa identiteten som den koloniala ”normativa” identiteten.¹³⁰ Den grönländska kvinnan Nava uppmanar huvudpersonen att utnyttja den grönländska identiteten för att ta sig ur svåra situationer med motiveringen att det är danskarna som har skapat den stereotypa grönländaren, inte grönländarna själva.

I den avslutande JEG-delen av *Blomsterdalen* syns också den diskriminering som existerar utanför studiesammanhanget tydligare. Under en utekväll som huvudpersonen företar sig tillsammans med Nava köar de utanför en nattklubb. När de äntligen når dörren blir de stoppade av dörrvakten som inte vill släppa in dem på grund av deras ursprung.

’Nogle grønlandere lavede ballade sidste weekend, så du kan ikke komme ind,’ siger han. ’Og? Hvad har det med mig at gøre?’ ’Der er også dresscode, så du kan ikke komme ind’ [...] ’Flyt dig, gør plads til de andre,’ siger han.¹³¹

För dörrvakten vid klubben blir huvudpersonen och Nava inte mer än representanter för dörrvaktens stereotypa uppfattning om deras etnicitet. De ses inte som individer utan bedöms utgående från de negativa erfarenheter som dörrvakten har av de grönländare som besökte stället veckan innan. Efter incidenten vid nattklubben går huvudpersonen in i den identitet som förväntas av henne och beter sig aggressivt samtidigt som hon också för första gången i romanen får ge utlopp för den ilska som det främmandegörande som hon konstant ställs inför skapar.

Vi løber hen mod alle dem, der griner ad os, og vi råber, HVAD BETYDER DIT NAVN, og de flygter, de griner ikke længere. ’Skide grønlandere,’ råber de, ’rejs hjem!’ ’JEG ER HJEMLOS,’ råber jeg, ’skal jeg plukke dine øjne ud!’¹³²

Danskarna uttrycker tanken om att hon borde åka hem, att hon inte hör hemma i Danmark, men huvudpersonen upplever själv att hon inte längre har ett hem. Hon rör sig från att ha haft en förhoppning om att kunna smälta in, bli en i mängden och undkomma de problem som hon

---

¹³⁰ Vickroy 2002 s. 39.

¹³¹ Korneliusen 2020 s. 297–298.

¹³² Korneliusen 2020 s. 298.

upplever i Grönland genom flytten till Danmark, till att inte känna sig hemma varken i Grönland eller i Danmark.

Huvudpersonens sätt att ta till sig en stereotyp identitet drivs till sin spets då hon i ett sista försök att söka hjälp för sin depression rånar ett apotek på jakt efter antidepressiv medicin. I stället för att ses som någon som kämpar med psykisk ohälsa uppfattas hon av personen bakom disken som hysterisk och överdriven, polis tillkallas till platsen och hon tas till häktet.

'Tag mig til det psykiatriske hospital i Risskov,' siger jeg. 'Du skal overnatte i detentionen,' siger politibetjenten, 'du skal sove rusen ud.' [...] 'Jeg er sgu da ikke fuld! Jeg har brug for hjælp!' [...] 'Grønlænderstiv,' siger politimanden. 'Det forklarer en del,' siger den anden og lukker døren igen. Jeg råber videre og beder dem om at komme, så de kan lugte til min ånde. Jeg råber, at jeg ikke kan være i min krop. Jeg efterligner de fulde grønlandere, jeg har kigget på i gaderne. [...] 'Du ved, hvor sindssyge vi grønlandere kan være [...] 'I er fandeme syge i hovedet, I grønlandere,' siger han. 'Det var det, jeg sagde, da du hentede mig. Betyder det så, I tager mig til det psykiatriske hospital?'¹³³

Polisen ser henne inte heller som sjuk och i behov av hjälp utan utgår från att hon är berusad och använder förnedrande språk där stereotyperna blir grövre och allvarligare. I häktet försöker huvudpersonen desperat gå in i det ”sinnessjuka” som de danska poliserna förväntar sig för att skickas till ett ställe där hon kan få psykiatrisk vård. Poliserna i häktet har dock inte en förståelse för huvudpersonens lidande utan utgår från att det hela bekräftar deras tidigare föreställningar om grönländare. I häktet gör huvudpersonen ytterligare ett försök att be om hjälp men där hindrar polisernas xenofobi henne från att få konstruktiv hjälp. Den exotifiering, de mikroaggressioner och de rasistiska utspel som huvudpersonen utsätts för kan också anses vara en del av det kulturella traumat som den danska kolonialmakten har påtvingat den grönländska befolkningen på ett mer generellt plan. Det kulturella traumat som självmordet innebär och som lyfts fram i romanen kommer jag diskutera vidare i kapitel 5.

Medan den rasism som huvudpersonen tidigare upplevt under sin tid i Danmark framför allt har tagit sig uttryck genom mikroaggressioner, är incidenten i häktet en medveten rasistisk handling som synliggör de systematiska rasistiska strukturer som finns kvar i samhället. Hos huvudpersonen märks också det som Solorzano et al. poängterar som effekterna av en

---

¹³³ Korneliusen 2020 s. 282–285.

kumulativ mängd mikroaggressioner.¹³⁴ Att vara grönländare förknippas av den danska majoritetsbefolkningen konstant med något negativt och huvudpersonen befinner sig i en konstant kamp mellan att helt och hållet avsäga sig sin grönländska identitet och att ge danskarna den typen av grönländare som de förväntar sig.

Som jag nämnde ovan, upplever huvudpersonen att varken Danmark eller Grönland känns som hennes hem. När Danmark mot slutet av romanen börjar kännas mer som ett fängelse än en frihet för huvudpersonen börjar hon överväga att åka tillbaka till Nuuk och göra ett nytt försök att skapa sig ett liv där. I en diskussion mellan Nava och huvudpersonen, om vad den grönländska identiteten innebär, menar Nava att det finns kriterier för att passa in i det grönländska samhället och när huvudpersonen svarar nekande på Navas frågor menar Nava att huvudpersonen inte kan återvända eftersom hon inte uppfyller dessa kriterier.

'Jeg skal hjem til Nuuk,' [...] 'jeg kan ikke være her, jeg dør hvis jeg ikke tager tilbage.'
'Du dør, hvis du vender tilbage. Det forbandede sted er ikke dit hjem!' [...] 'Der er ikke plads til folk som dig. Skal jeg skære det ud i pap for dig?' spørger hun. 'Er du stolt af dig selv?' [...] 'Er du et naturmenneske?' [...] 'Synes du, vi er de mest unikke i hele verden, at intet er vigtigere end det grønlandske folk? Fail. Tror du på bloggere, når de antyder, at hele bloktilskuddet går tilbage til Danmark, og at vi rent slet ikke vil have økonomiske udfordringer, når vi bliver selvstændige, [...] du opfylder INGEN af kriterierne [...] Ingen elsker dig, [...] Og når de ikke kan elske dig, som du er, så er der ingen i det forbandede, dødsdømte land, der kan elske dig!'¹³⁵

Nava riktar genom sina kriterier om vad det betyder att vara grönländare idag också kritik mot det grönländska samhället och de representationer som finns av grönländare i ett postkolonialt Grönland. Enligt Nava finns det ingen möjlighet att existera som grönländare i Grönland om man inte tillägnar sig en fullständig tilltro till Grönland och dess potential. Hon menar att det grönländska samhället inte kan kritiseras och att det inte finns utrymme för de som avviker från den ideala bilden av vad det betyder att vara grönländare. Den ideala bild av att vara grönländare som Nava målar upp är förstås driven till sin spets och satirisk till sin karaktär, den motsvarar med andra ord inte den verkliga idealbilden av den grönländska identiteten som existerar i det grönländska samhället.

---

¹³⁴ Solorzano et al. (2000).

¹³⁵ Korneliusen 2020 s. 275–277.

Thisted synliggör hur en utmaning med positionen som ursprungsfolk kan vara att den är begränsande: ”Den lykkelige grønlander fremstod som fanger, [...] billeder, som gjorde det meget svært for en opvoksende, urbaniseret ungdom at spejle sig i denne form for litteratur.”¹³⁶

Thistedes diskussion rör sig framför allt på det litterära planet, men denna diskussion om vem som får vara grönländare och hur man ska vara grönländare är förstås inte begränsad till litteraturen. Såväl Nava som huvudpersonen upplever att de inte passar in i det grönländska samhället enligt den bild som de har av den grönländska identiteten. Den snävt tolkade identiteten leder till att huvudpersonen inte endast behöver anpassa sig till den grönländska identitet som framförs av den danska majoriteten utan även till den grönländska identitet som värderas högst i det grönländska rummet. Detta förstärker den ensamhet och isolation som huvudpersonen upplever.

Jag vill här argumentera för att den påverkan som mikroaggressioner, exotifiering och koloniala strukturer har på huvudpersonen framför allt gör huvudpersonen ensam och isolerad. Huvudpersonens psykiska ohälsa påverkas av de svårigheter som uppstår då hon tvingas förhålla sig till ett samhälle som vill att hon ska assimilera sig till det danska men som samtidigt stöter bort henne. Till följd av att detta isolerar sig huvudpersonen och blir väldigt ensam, något som i sin tur förvärrar den depression som hon kämpar mot. Jag diskuterar huvudpersonens upplevelser av isolation och utanförskap mer djupgående i följande kapitel (kap. 5).

---

¹³⁶ Thisted 2019 s. 154.

5. ”Måske var hun bare ikke egnet til livet” – gestaltningen av självmordstrauma i Blomsterdalen

I detta kapitel analyserar jag inledningsvis i avsnitt 5.1 hur huvudpersonens identitet skapas i relation till det trauma som självmordsepidemin innebär för henne. Jag analyserar vidare i avsnitt 5.2 hur självmordstraumat presenteras i *Blomsterdalen* och hur självmordsepidemin kan läsas som ett kulturellt trauma.

5.1 I väntan på hjälp

Döden är ständigt närvarande i huvudpersonens liv. Redan i början av romanen blir det tydligt för läsaren att huvudpersonen kämpar med sin mentala hälsa. Sittande på en kyrkogård mitt i natten beskriver hon en önskan om att själv vara den som lämnat världen i stället för de som är begravda på platsen: ”Jeg var ofte alene, men den nat var jeg ensom og ønskede, at det var mig, der lå her. [...] Jag hvilede mine øjne på den sorte fugl, og for en stund glemte jeg alt [...] For en stund glemte jeg, at det hele ville begynde forfra igen.”¹³⁷ Vartefter huvudpersonens liv öppnas upp för läsaren börjar de förluster, svårigheter och självmord som huvudpersonen upplevt att ackumuleras. Före romanens början har hon förlorat den enligt henne viktigaste personen i sitt liv, sin farmor. Farmodern har avlidit av naturliga orsaker men hennes död är den händelse som gör huvudpersonen ensam, en av flera faktorer som sätter huvudpersonen i riskzonen för självmord.

Mot slutet av romanen när huvudpersonen har flyttat från sin studiebostad ut på gatan och kommer i kontakt med andra hemlösa är det just farmodern hon lyfter fram som sitt hem: ” ’Du er ny i området. Hvor længe har du været hjemløs’ spørger han. ’Siden min bedstemor døde. Hun døde, da jeg var 16 år gammel,’ siger jeg.”¹³⁸ Huvudpersonen har bott hos sin familj hemma i Grönland fram till flytten till Danmark men har inte känt sig hemma hos föräldrarna och system. Det framkommer tidigt att huvudpersonen inte har och inte heller haft en god relation till sin familj och att hon känt sig utstött från sociala sammanhang i sin hemstad.¹³⁹ Huvudpersonens uppväxt i familjen har kantats av svårigheter där hon drabbats hårt av

---

¹³⁷ Korneliussen 2020 s. 7.

¹³⁸ Korneliussen 2020 s. 263.

¹³⁹ Korneliussen 2020 s. 59–60.

föräldrarnas alkoholmissbruk, försummelse och våld samt av det sexuella våld hon utsatts för av föräldrarnas bekanta.

Bland jämnåriga har huvudpersonen haft svårt att passa in efter att de har upptäckt att hon är lesbisk. Dessa upplevelser verkar ligga till grund för huvudpersonens depression och självmordstankar som har varit närvarande under en lång tid. Hon söker hjälp vid flera tillfällen såväl hos läkare som via telefonlinjer och personer nära henne men ingen, vare sig i Grönland eller i Danmark, verkar veta vad de riktigt ska göra med huvudpersonens depression och traumatiska upplevelser:

'Hvad for nogle tanker?' 'At jeg har lyst til at forsvinde og aldrig blive fundet igen.'
'Hvorfor dog det?' spurgte han. 'Bare fordi' sagde jeg og fortsatte, 'så ville jeg gå qivittoq, du ved, gå i fjeldet og blive til et spøgelse.' [...] Hvad gør man med selvmordstruede her?' hviskede han til hende [sjuksköterskan].¹⁴⁰

För huvudpersonen är alla möjligheter öppna, hon har flera planerade vägar ut ur tillvaron allt från att drunkna, hoppa från Öresundsbron och ta piller till att "gå i fjeldet" och bli qivittoq. Huvudpersonen är ytterst medveten om precis hur smärtsamma, långsamma och komplicerade de olika självmordsplanerna är men till skillnad från några av de andra karaktärerna verkar det inte som att hon tidigare har försökt sig på att faktiskt aktivt begå självmord. Ett intressant faktum är att huvudpersonen har uppfattningen att qivittoqen har övernaturliga krafter och inte bara innebär ett vanligt självmord.¹⁴¹ För huvudpersonen blir qivittoqen något att se upp till, en möjlighet för henne att kunna lösgöra sig från samhället. Under en tid tillbringar hon mycket tid i en qivittoq-grotta som hon upptäcker med sin farmor och grottan blir en tillflykt och en fristad. Huvudpersonen skapar i det här utrymmet ett galleri av personer som också upplevt sig oönskade av samhället och blivit qivittoq och hon känner sig förstådd av dem.¹⁴²

Huvudpersonen identifierar sig således med andra individer som har brutit med samhället utan att direkt dö fysiskt. Huvudpersonen tar dock aldrig det slutgiltiga steget till att bli en qivittoq utan återvänder hem till samhället varje kväll. Qivittoqen blir för huvudpersonen mer av en tillfällig flykt från samhället än en brytning med samhället. Däremot förblir qivittoqen inte den enda flykt huvudpersonen gör utan endast den första flykten av många. Den depressionsavvärjande flykt som Karin Johannisson beskriver skulle kunna liknas med

---

¹⁴⁰ Korneliusson 2020 s. 77.

¹⁴¹ Korneliusson 2020 s. 67.

¹⁴² Korneliusson 2020 s. 67.

huvudpersonens behov av att konstant hitta en ny plats dit det går att fly.¹⁴³ Flykten går senare i romanen från Grönland till Danmark där huvudpersonen flyr från studieboenden ut till gatan och ytterligare vidare från Danmark med hopp om att nå Kanada när hon varseblir att hon aldrig kommer att kunna fly vidare om hon åker hem till Grönland. Att återvända hem kompliceras också av diskussionen som huvudpersonen har med Nava om att hon inte hör hemma i Grönland och att hon är dödsdömd ifall hon inte flyr vidare till någon annan plats.

En av de aspekter som gör att huvudpersonen distanserar sig ytterligare från den grönländska samhörigheten är att hon under tiden i Danmark är otrogen mot flickvännen Maliina. Maliina får veta om det mot slutet av romanen och hon är beredd att bortse från detta men huvudpersonen har redan bestämt sig för att hon är ett problem för människorna runt omkring och hon upplever att hon genom sin existens är förutbestämd att förstöra för människorna hon älskar. När hon inser att kontakten med Maliina och hennes familj är den enda kontexten där hon har känt en liknande samhörighet som hon tidigare haft med sin farmor är det redan för sent och Maliina har gått vidare. Brytningen mellan huvudpersonen och Maliina är den sista anknytning till den grönländska samhörigheten som huvudpersonen har och situationen hon befinner sig i gör att Navas ord om att det inte finns en plats för henne i Grönland blir en självuppfyllande profetia. Jag diskuterar denna självuppfyllande profetia ytterligare mot slutet av analyskapitlet.

Som mål för flykten finns förstås också självmordet. Under barndomen har huvudpersonen förlorat flera klasskamrater på grund av självmord och självmorden är också hela tiden närvarande i hennes närhet genom tidningar och sociala medier. De två självmord som huvudpersonen låter läsaren få djupare inblick i är de som begås av hennes bästa vän Angutivik och flickvännen Maliinas kusin Gudrun. Jag kommer att inleda med att diskutera Angutiviks självmord eftersom det närmare berör huvudpersonens egen kamp med självmordstankar och sedan diskutera Gudruns självmord, vilket tydligare synliggör den kulturella traumaaspekten.

Angutivik flyttar till Nuuk från Narsaq efter ett självmordsförsök på grund av att ha tvingats komma ut. I Nuuk blir han god vän med huvudpersonen och de kommer varandra nära i sina gemensamma upplevelser av att vara queer i Grönland. Efter att länge ha gjort flykten till qivittoq-grottan ensam bjuder huvudpersonen in Angutivik till sin fristad och låter även honom

---

¹⁴³ Johannisson 2009 s. 179.

ta del av den frihet som en samhällsflykt innebär. Angutiviks självmord föregås av att än en gång bli tvingad att komma ut och påföljande mobbning. Eftersom huvudpersonen är den enda personen som är medveten om Angutiviks sexuella läggning och också den person som delat hans hemlighet med en utomstående person, känner huvudpersonen en stor skuld över Angutiviks död. Självmordet ägde i sin tur rum i den grotta dit huvudpersonen brukade ta sin tillflykt och självmordet hindrar således också henne att fly ut ur samhället på samma sätt som tidigare. Såväl Angutivik som huvudpersonen hör med sin identitet som queer till en kategori som är i riskgruppen för självmord, bland annat på grund av diskriminering och det utanförskap det innebär att vara annorlunda.

När så Gudrun begår självmord i Tasilaaq åker huvudpersonen dit för att utgöra ett stöd för flickvännen Maliina och hennes familj. Huvudpersonens flickvän Maliina är övertygad om att det måste ha funnits en orsak till kusinens självmord och talar med familj och vänner, läkare och kommunanställda. Huvudpersonen i sin tur börjar gräva i statistik och tidningar för att försöka hitta en orsak till att så många unga i Grönland väljer att begå självmord, och en förklaring till varför hon själv mår så psykiskt dåligt. Det framgår senare i diskussioner med Gudruns föräldrar och vänner att Gudrun tidigare har försökt begå självmord vid två tillfällen och att hennes föräldrar valt att inte prata om det. För resterande familj och vänner kommer Gudruns självmord som en chock och när Maliina försöker hitta svar, finns det inget tydligt svar att tillgå. Där Gudruns föräldrar nöjer sig med det fragmenterade narrativet är Maliina fortfarande på jakt efter ett tydligt narrativ. Gudruns föräldrar låter i sin tur dotterns namn gå i arv till ett nyfött barn i en bekant familj och på så sätt lever dotterns minne kvar på ett socialt plan trots att hon fysiskt inte längre är kvar.

Att låta en individ leva kvar genom sitt namn är enligt Janne Flora möjligt just för att personen inte har brutit med samhället som vid qivittoqens flykt:

the qivittoq's name does not return to newborn infants, whereas the suicide's name is returned. [...] what facilitates the *return* of ancestors [...] [rests on] the bereaved kin's 'longing' for the deceased, [...] That is to say, the bereaved *will* the return. Likewise, the name of the deceased longs to return, reunite and continue his relation with his kin.¹⁴⁴

---

¹⁴⁴ Flora 2015 s. 61–62.

Gudruns föräldrar verkar finna trygghet i att veta att Gudrun kommer att leva vidare genom sitt namn och på så sätt fortfarande vara en del av deras sammanhang. Gudrun kommer med andra ord att återvända genom sitt namn och det är föräldrarna och individerna runt omkring som möjliggör denna sociala överlevnad. Maliina blir däremot arg när hon hör det och kritiserar Gudruns föräldrars beslut att döpa ett barn efter någon som inte har velat leva. Maliina, som själv är döpt efter en person som valt att begå självmord, upplever att namnet får henne att känna sig instängd och hon överväger att gå till församlingen för att byta namn:

'Jeg skal have fjernet mit navn,' siger hun og går ud ad døren. [...] 'Hvilket navn?' spørger jeg. 'Jørgine.' [...] Jeg er navngivet efter Jørgen, en mand jeg overhovedet ikke har hørt om, en mand der sikkert drak alt for meget, og som ikke ønskede at leve. Hvad fanden er det for noget at forurene et barn med død, for det har haft mulighed for at leve?¹⁴⁵

Maliina upplever att hennes namn sätter en stämpel på henne och menar att hon inte kan bli fri att leva ett lyckligt liv på grund av sin kontakt till sin avlidna namne. Något som kan lätta hennes föräldrars eller bekantas sorg över förlusten av Jørgen blir för Maliina ett problem där hon inte känner att hon vill bli ett objekt för det som Jørgen har betytt för människorna omkring honom. Ilskan över frågan om namn relaterar Maliina också vidare till tanken om vem som har rätt till att ha en kontakt med den avlidna. Hon frågar upprört sina och Gudruns föräldrar huruvida familjen som har låtit döpa sitt barn till Gudrun kände Gudrun. Vem har rätt att sörja, återanvända den dödas namn och identifiera sig med traumat som Gudruns självmord innebär? På ett samhälleligt plan kan de flesta romankaraktärerna i Tasilaaq sannolikt känna igen sig i den sorg, den skuld och det trauma som en individs självmord kan innebära, trots att de inte personligen känner Gudrun. Trots att de inte har haft en personlig kontakt med Gudrun kan de också vara i riskzonen för att upprepa en självmordshandling.

Efter Gudruns död aktualiseras därför frågan om suicidal transmission och klustersjälvmord. Tidigare i romanen nämns i en av kapitelintroduktionerna ytterligare ett självmord i Tasilaaq: ”37. Pige. 15 år. Hængning uden for et tømrerværksted med en ledning.”¹⁴⁶ som är nästan identiskt med beskrivningen av Gudruns självmord några månader senare: ”33. Pige. 17 år. Hængte sig i sin fars skur. Faren fandt hende om morgenen.”¹⁴⁷ Det finns inga tecken på att flickorna var nära vänner men de visste om varandra. Efter Gudruns självmord gör också

---

¹⁴⁵ Korneliussen 2020 s. 194.

¹⁴⁶ Korneliussen 2020 s. 75.

¹⁴⁷ Korneliussen 2020 s. 106.

Gudruns bästa vän Sejer ett försök som, till skillnad från de två tidigare nämnda karaktärerna, misslyckas. Det skapas med andra ord en koppling mellan dessa självmord där alla är medvetna om att det också kan drabba någon av de närstående, vilket syns i hur såväl huvudpersonen som Maliinas mamma oroar sig för Maliina under tiden som huvudpersonen och Maliina befinner sig i Tasilaaq. Denna oro kan vara det som får karaktärerna att identifiera sig med traumat som det innebär att förlora någon på grund av självmord.

Trots att det finns en överförd risk för självmord efter händelserna som sker i Tasilaaq är självmordstankarna mindre frekventa hos huvudpersonen under tiden som hon befinner sig i Tasilaaq med Maliinas familj. Till skillnad från den bild hon fått av Tasilaaq från sina föräldrar som ett instängt ställe, uttrycker huvudpersonen en känsla av frihet och samhörighet. När hon dessutom får höra om farmoderns sommar i Tasilaaq hittar hon ännu ett sammanhang som har en positiv anknytning till de minnen som hon har av sin farmor. Tillhörighet nämns vid flera tillfällen som något som behövs för att förhindra självmorden. Huvudpersonens farmor är den person som håller henne kvar i samhörigheten och som upprepade gånger uttrycker vikten av att inte avskärma sig och isolera sig från samhället:

'Du må aldrig lade nogen som helst sige til dig, at du ikke horer til i denne her verden!' sagde hun bestemt ¹⁴⁸ [...] 'Hvis nogen nogensinde spørger dig, om du vil med til månen, så skal du svare *tulukkat qaqortippata*, når ravnene bliver hvide,' sagde hun til mig. 'Selv når jeg er gået bort, så skal du sige, at det er en ordre fra aanaa, for du horer til her hos mig, hos os, på denne her planet. Det er dit hjem, og det må du ikke forlade. Husk det'¹⁴⁹

Farmodern är huvudpersonens hem och i samband med att farmodern går bort tappar huvudpersonen kontakten med människorna runt omkring henne. Under romanens gång använder flera karaktärer korpen som en symbol som varslar om död. Det är endast i samtal med farmodern som korparna blir en symbol för hopp, för att uttrycka att huvudpersonen alltid hör hemma i den levande världen.

Den övriga familjen går vidare efter farmoderns död medan huvudpersonen upplever att hon inte kan släppa den sorg som förlusten innebär. Efter att hon tappar en gåva från farmodern så att den går sönder, ringer hon till självmordslinjen där hon får uppmaningen att berätta om sina självmordstankar för sina föräldrar. I stället för att få adekvat hjälp förvärras huvudpersonens

---

¹⁴⁸ Korneliusen 2020 s. 68.

¹⁴⁹ Korneliusen 2020 s. 301.

självskadebeteende efter konversationen med självmordslinjen och hon blir ensam med sina tankar.

Det kulturella traumat kan uttryckas som rädslan för att en närstående kommer att vara följande i tur och vetskapen om att det är svårt att förebygga, i och med att det ofta redan är för sent då individen i fråga inte längre kan stå emot. Trots att människorna runt huvudpersonen är bekanta med riskerna med depression och självmord verkar ingen av karaktärerna runt huvudpersonen se hur psykiskt dåligt huvudpersonen mår och allt som oftast besvaras hennes rop på hjälp med tomma klichéer om att det finns en orsak för allt eller att det alltid finns hjälp att få. När den femtonåriga flickans självmord (se ovan) diskuteras mellan huvudpersonen och Maliina har Maliina svårt att se det ur den dödas perspektiv:

'Hon må have felt sig alene,' siger jeg lavt. 'Der er altid hjælp at få,' siger hun bestemt.
'Men det kan tage op til flere år at skaffe hjælp, og...' Jeg har en lille overraskelse til dig,' avbryder hun mig¹⁵⁰

Det faktum att såväl Gudrun, Sejer som huvudpersonen stått länge i kö för att överhuvudtaget kunna söka hjälp har de övriga karaktärerna svårt att greppa. Huvudpersonen verkar däremot lättare förstå varför Gudrun inte har klarat av att vänta på hjälp och hon verkar känna igen sig i Gudruns beslut. Där Maliina, som nämnts ovan, vill ha ett tydligt och klart narrativ har huvudpersonen en förståelse för vad Gudrun har gått igenom. När Maliina och huvudpersonen träffar Sejer efter att han blivit utskriven från sjukhuset informerar Maliina honom om att det finns hjälp att få via nätet och meddelar honom att hon har letat fram ett program med en ambulerande psykolog från kommunen. Det första förslaget gör Sejer uppgiven när han förklarar att han har sökt hjälp därifrån tidigare men att kön var lång och psykologen inte kunde östgrönländska. Det andra förslaget upprör Sejer när han får veta att målgruppen för programmet är individer som utsatts för sexuellt våld:

'Tror du, jeg har oplevet seksuelt overgreb?' spørger han og vender sig mod Maliina,
'Har du sagt, jeg er blevet voldtaget?' 'Nej...' siger Maliina forstumlet, 'jeg troede ikke, de kun snakkede med seksuelt misbrugte?' 'Ligner jeg en, der er blevet voldtaget?'
siger han¹⁵¹

---

¹⁵⁰ Korneliusen 2020 s. 76.

¹⁵¹ Korneliusen 2020 s. 201–202.

Utöver de långa köerna och svårigheterna med att få hjälp som är tillgänglig på det egna modersmålet är processen att söka hjälp förknippad med andra tabun och utmaningar. Trots att Maliina menar väl gör hennes försök mer skada än nytta, då vården hon rekommenderar inte visar sig vara den hon tror. Att de problem som driver karaktärerna till självmord kan vara minst lika komplicerade och tabubelagda som själva självmordet skapar ytterligare utmaningar i processen att söka hjälp. När hjälp erbjuds enligt specifika krav förmedlas även känslan av att man inte kan söka hjälp förrän man upplevt något ”allvarigare”, något som är tillräckligt svårt för att specifik hjälp ska erbjudas.

Vid ett tidigare tillfälle söker huvudpersonen hjälp, och blir anvisad till kommunen eftersom kön är så lång vid sjukvården. Huvudpersonen vet inte vad hon ska göra eftersom hennes mamma arbetar på kommunen och det slutar med att hon undviker att söka hjälp helt och hållet vid det tillfället. Huvudpersonen har inte möjlighet att anonymt söka hjälp och hitta stöd som inte påverkar hennes relation till den egna familjen och deras föreställningar om henne. På samma sätt reagerar Sejer mer på antagandet om att han har utsatts för sexuellt våld än att det inte finns tid hos en ”vanlig” psykolog. Att förknippas med ett sådant trauma skapar föreställningar om Sejer som han inte själv identifierar sig med och i stället för att uppleva sig sedd känner han sig missförstådd.

Det kulturella traumat kan också läsas in i den kontrast som uppstår mellan ett vetande och icke-vetande vad gäller självmorden. Den skuld som de anhöriga och andra individer i samhället upplever genom att veta men samtidigt ändå inte ha några konkreta bevis på att någon kämpar med självmordstankar och skulle vara i behov av hjälp är svår att hantera. I kapitelintroduktion 27 tangerar Korneliussen det motsägelsefulla i att det finns psykologhjälp och ordentligt med stöd efter att ett självmord har skett – hjälp och stöd som inte var tillgängligt för personen som kämpade med självmordstankar innan:

27. En masse lys blev taendt, aftenen efter at du tog dit eget liv. De lyste uden for dit vaerelse, der blev sunget salmer og holdt mindetaler, skolen havde en psykolog som beredskab det naeste tid, en psykolog, som du ventede så laenge på, selvom de fleste vidste, at du var en tikkende bombe.¹⁵²

---

¹⁵² Korneliussen 2020 s. 153.

Det här ses också delvis i den skuld som karaktärerna upplever då de inte heller har möjlighet att erbjuda det stöd som skulle krävas. Efter Angutiviks självmord bekräftar huvudpersonens mamma för första gången de svårigheter som det innebär att vara queer i det grönländska samhället och det är också första gången hon uttrycker för huvudpersonen att hon är älskad oavsett vem hon älskar. Mamman ber också indirekt huvudpersonen att hon inte själv ska överväga självmord men diskussionen går inte djupare än ett kort bekräftande från henne att hon inte har några planer på självmord i stunden. Huvudpersonens mamma är med andra ord medveten om att det finns risker för att huvudpersonen faller offer för självmordssmitta men eftersom hon inte utreder det närmare har hon inte vetskapen om att huvudpersonen faktiskt överväger ett självmord.

I huvudpersonens barndom finns också tecken på en viss oro hos föräldrarna att huvudpersonen ska begå självmord efter att huvudpersonens farbror drunknat. Under minnesstunden sägs det att han dött i en olycka men huvudpersonen är inte övertygad om att det faktiskt stämmer eftersom han lämnade sina stövlar och ett brev till farmodern i båten. Då huvudpersonen och hennes familj befinner sig på en dagsutflykt vid havet funderar huvudpersonen på om farbrodern frös ihjäl eller om han drunknade. Hon går därefter ut i vattnet för att ta reda på hur det kunde ha känts för honom. Hon uttrycker en förhoppning om att få föräldrarnas uppmärksamhet genom att säga att hon fallit i vattnet av misstag, men i stället blir hon utskälld då de märker att hon har gått ut i vattnet. Trots den likgiltighet som huvudpersonens föräldrar tidvis verkar visa gentemot henne är de rädda att förlora henne och reagerar med ilska.

I samband med att huvudpersonen återkallar det här minnet, uttrycker hon en önskan om att begå sitt självmord så tydligt som möjligt så att ingen ska kunna låtsas om att hon inte mått psykiskt dåligt och upplevt självmordet som den enda utvägen.

Hvis jeg selv skulle bestemme, hvordan jeg skulle dø, så ville jeg hoppe ud fra en bro.
Eller hoppe ud foran et tog. Hoppe ud fra Rådhusårnet. Fra Eiffeltårnet. Jeg ville lære
at flyve en helikopter og flyve ind i mine forældres hus, mens de var på arbejde. Så ville
de ikke kunne lyve om min død.¹⁵³

Huvudpersonen vill att hennes närstående ska veta att det handlade om psykisk ohälsa och att det inte ska sopas under mattan eller döljas för andra. När så huvudpersonen slutligen väljer att

---

¹⁵³ Korneliusen 2020 s. 293.

ta sitt liv, accelererar hon över 200 kilometer i timmen i en stulen bil, blundar och släpper ratten. Huruvida hennes självmord lyckas eller inte lämnas öppet för tolkning men hennes avsikt är uppenbar. Målet med handlingen är att dö och hennes självmord sker i samma ensamhet som hon upplevt genom romanen. Hon talar högt med sig själv medan hon trycker gaspedalen i botten, och hon upprepar ett par gånger hur det handlar om hennes liv och hennes val: ” ’Det er mit forbandede liv, det er mit liv! Jeg lever ikke for andre!’ græder jeg. Jeg lever ikke for andre.”¹⁵⁴ Trots att hon tidigare ifrågasatt tanken på att man måste respektera det val som den som begår ett självmord har gjort, upplever hon ändå slutligen att det handlar om hennes val att avsluta sitt liv och att det valet behöver respekteras.

5.2 Förövare och offer

Utgående från Alexanders teoretiska perspektiv för hur ett kulturellt trauma skapas kan det som huvudpersonen och individerna runt henne upplever kategoriseras som att det är relativt klart vad traumat inkluderar. Karaktärerna är medvetna om hur självmorden påverkar samhället och det traumatiska som självmorden innebär. Vissa av karaktärerna berörs djupare än andra av det som hänt och huruvida karaktärerna identifierar sig med traumanarrativet varierar. Det som gör argumentet för självmordsepidemin som ett kulturellt trauma komplicerat är frågan om förövare och offer. Alexander poängterar att en del av skapandet av ett kulturellt trauma är att reda ut vem som utsatts för trauma och vem som har utsatt gruppen för trauma.¹⁵⁵ Vad gäller självmordsepidemin finns dock inga tydliga förövare och offer eftersom det är svårt att argumentera för att den person som i förtvivlan eller desperation har tagit sitt liv kan hållas som ansvarig för det trauma hen utsätter de närstående som blir kvar för.

Bland de självmord som presenteras i romanen tyder inget på att karaktärerna har fattat beslutet att avsluta sitt liv för att deras närstående eller bekanta ska ta skada. Besluten att dö presenteras som individuella val som karaktären har tagit i relation till den egna livssituationen. Huvudpersonen uttrycker heller ingen tanke om hämnd eller plan på att skada de personer som står henne nära, när hon mot slutet av romanen börjar överväga att göra ett självmordsförsök. Trots att hon vill att hennes familj ska veta vad som hänt och varför hon valt att ta sitt liv handlar självmordet framför allt om hennes egen situation. Hon klarar helt enkelt inte av att hålla ut.

---

¹⁵⁴ Korneliusen 2020 s. 316.

¹⁵⁵ Alexander 2012 s. 17–19.

Gudruns anhöriga försöker heller inte nödvändigtvis leta efter någon att skuldbelägga. De är medvetna om att det inte handlar om någon enskild, uttalad förövare utan om att det är många faktorer, en del av dem systematiska, som påverkar utgången för deras dotter. När huvudpersonen diskuterar det här med Maliinas mamma märks dock en skillnad på hur huvudpersonen och Maliina ser på frågan i jämförelse med resten av de anhöriga:

'Jeg håber hun [Maliina] finder det, hun har brug for for at komme videre.' 'I har ikke behov for at vide det?' spørger jeg og prøver ikke at lyde nedladende. 'Hun er væk, og man kan bruge en hel masse tid på at finde retfærdighed, man kan bruge en masse energi på at prøve at skyde skylden på nogen, men i sidste ende kommer systemet ikke til at ændre sig på grund af ét tabt liv,' siger hun [...] 'Heller ikke 56,' hvisker jeg.¹⁵⁶

Skillnaden i inställning till vad man kan förändra i systemet kan ha att göra med generationsskillnader karaktärerna emellan. Huvudpersonen och Maliina som är unga vuxna under 2010-talet har inte upplevt självmordstopparna på 1980-talet och har förväntningar på att det går att genomföra förändringar för att rädda fler, medan Maliinas mamma sannolikt har sett bristen på förändring som skett och inte uppfattar skuldbeläggandet som produktivt. Hon väljer att acceptera det som hänt och koncentrera sig på att gå vidare och att dela Gudruns minne med de som överlevt.

I några av självmordsfallen, till exempel Angutiviks självmord, föregås självmordet av mobbning och diskriminering, vilket kunde öppna upp konstellationen förövare–offer. De problem som kvarstår är dock dels att det inte heller i Angutiviks fall finns någon entydig förklaring eller något komplett narrativ om varför han väljer att ta sitt liv, dels att mobbningsperspektivet inte kan appliceras på alla de fall av självmord som förekommer i romanen. På liknande sätt skulle den tidigare kolonialmakten Danmark kunna tillskrivas rollen som förövare eftersom de koloniala strukturer som påverkar de grönländska karaktärerna kan anses vara en bidragande orsak till den psykiska ohälsan hos några av karaktärerna, framför allt hos huvudpersonen. Däremot är det inte enkelt att direkt utpeka en förövare till självmordsepidemin och att argumentera för att det är Danmark som är skyldigt ger inte heller en tillfredsställande analys eftersom det ignorerar de grönländska karaktärernas aktörskap i en fråga som visserligen påverkas av koloniala strukturer men där det inte är hela sanningen. Att placera in någon i rollen som förövare, någon som utsätter karaktärerna för traumat, är med andra ord komplicerat.

---

¹⁵⁶ Korneliusson 2020 s. 184.

Även frågan om vem som är självmordsepidemins offer och vem som utsätts för traumat är komplicerad. Är offren de som kämpar med självmordstankar och har svårt att få hjälp med sin psykiska ohälsa eller de anhöriga och bekanta i samhället som förlorar nära och kära på grund av självmord? Vem är det som utsätts för traumat? I princip alla karaktärer i romanen har förlorat någon på grund av självmord eller känner någon som gjort det. De flesta är redan förberedda på att det kan hända igen och när det hänt öppnar det upp frågor om varför och hur. Enskilda karaktärer identifierar sig med andra ord med det som hänt men långt ifrån alla karaktärer tar själv på sig det trauma som självmordsepidemin innebär. En del av de karaktärer som har upplevt traumat som självmordsepidemin innebär, däribland Gudruns föräldrar, identifierar sig inte helt och hållet som offer för ett kulturellt trauma utan väljer i stället att koncentrera sig på det enskilda, personliga traumat. Att de har förlorat sin dotter på grund av självmord handlar närmast om dotterns eget val och inte om hur det grönländska samhället hanterar en självmordsepidemi.

En orsak till att alla karaktärer inte kan identifiera sig med traumat kan vara den motsättning som uppstår mellan det personliga och det samhälleliga. Huvudpersonen kritiserar vid ett par tillfällen avlägset bekanta som skriver meddelanden om det som hänt på Facebook, efter att ett självmord har ägt rum, trots att de inte har talat med den avlidna personen på flera år. Maliina irriteras av att ett par som inte kände Gudrun ges möjligheten att föra hennes namn vidare genom sitt barn. Samtidigt som traumat som självmordet innebär rör samhället i stort blir det också personligt där alla inte nödvändigtvis kan eller får identifiera sig med den sorg och förlust som självmordet innebär. Utmaningen med att identifiera sig med traumat kan också bero på självmordets karaktär, de olika karaktärerna sörjer på olika sätt, de har vitt skilda svar på varför en individ har gjort ett visst val och finner inte nödvändigtvis någon gemensam nämnare i det de går igenom.

I huvudpersonens fall märks det tydligt att hon är påverkad av det som händer och hon funderar ingående på varför det händer just de som bor i Grönland. Huvudpersonens identitet är nära sammankopplad med tanken att det inte finns en chans för henne att klara sig, att hon inte är gjord för livet och att det är Grönland som är problemet. Nava i sin tur menar att Grönland är dödsdömt och att självmorden är ett tecken på detta:

'Grönland er dødsdømt, og vi rejste væk i tide, du har overlevet, vi har overlevet,' siger hun. 'Det er naturens gang at udrydde et folk, der ikke kan klare sig på denne her jord,

det er survival of the fittest, og du har overlevet. Du er en survivor, du er stærk, der er ikke noget galt med dig, det er dem, det er noget galt med,¹⁵⁷

De kriterier som Nava tidligere beskrivit som något man behöver uppfylla för att kunna leva i Grönland och ha en plats i det grönländska samhället hör ihop med hennes tolkning av Grönland som dödsdömt. Hon menar att grönländarna är ett folk som inte klarar sig på egen hand och att det inte är realistiskt att tro att Grönland skulle klara sig som ett självständigt land. Självmorden blir för henne bara ett uttryck för ett större och allvarigare problem med Grönland. Det här tankesättet tangerar också Thisted när hon diskuterar bilden av grönländarna som offer för moderniteten i stället för aktörer som själva skapar det moderna Grönland (se kap. 2.3).¹⁵⁸ Nava upplever att de som inte idealiserar det postkoloniala Grönland är de som kommer att överleva, de som kommer att förstå att det finns något mer och något bättre utanför Grönland.

Utgående från Alexanders definition av skapandet av ett kulturellt trauma (se kap. 3.1) behöver frågorna om vad traumat innebär, vem som utsatt gruppen för traumat samt vem som är offer för traumat besvaras för att ett trauma ska få kulturell karaktär: "Before trauma can be experienced at the collective (not individual) level, there are essential questions that must be answered, and answers to these questions change over time."¹⁵⁹ Ett kulturellt trauma kan med andra ord skapas i olika kontexter när en sändare tar ställning till frågorna om det som hänt. Svaren kan framkomma vid ett senare tillfälle när mera information finns eller ett fungerande narrativ skapas. Maliina vill ställa systemet till svars och accepterar inte de svar hon får som tyder på att systemet inte kan förändras. Maliinas försök att vittna om traumat inom sina närmiljöer kan ses som ett försök att skapa ett traumanarrativ i det egna samhället.

Maliina vill att människorna kring henne ska förstå vad de kan göra för att förändra situationen och hon kritiserar öppet hur hennes närstående och samhället tar för givet att det inte finns något de kan göra. Däremot får läsaren inget slutgiltigt svar på huruvida Maliinas försök att lyfta de trauman som självmordsepidemin innebär faktiskt gör någon skillnad på ett samhälleligt plan. Det kan dock sägas att det faktum att det handlar om just självmord, ett trauma där det är svårt att indela karaktärerna i vi och de-grupper bidrar till att ett kulturellt trauma har svårigheter att ta form. Ifall det grönländska samhället agerar såväl förövare som offer är det utmanande att

---

¹⁵⁷ Korneliusen 2020 s. 267.

¹⁵⁸ Thisted 2016.

¹⁵⁹ Alexander 2012 s. 35.

hitta ett narrativ som fungerar för att vittna om traumat. Det finns inga tvivel om att karaktärerna har traumatiska upplevelser som relaterar till självmord där ett kulturellt trauma kunde skapas, men inom ramarna för romanen får narrativet inte fäste. Det perspektiv som jag har analyserat i kapitel 5 berör det traumanarrativ som skapas i romansamhället medan det perspektiv som berör romanen *Blomsterdalen* som traumanarrativ analyseras i kapitel 6.

I det här kapitlet har jag redogjort för hur huvudpersonens identitet skapas i relation till det trauma som självmordsepidemin innebär, såväl på ett individuellt plan som på ett kulturellt plan. Jag har även diskuterat huruvida det rör sig om ett kulturellt trauma i romanen och de faktorer som gör att det kulturella trauma-begreppet både fungerar och inte fungerar med avseende på den självmordsepidemi som romankaraktärerna genomlever.

6. ”Jeg har ikke navn, jeg er bare et tal” – när traumat berättas fram

I detta kapitel diskuterar jag hur *Blomsterdalen* fungerar som traumanarrativ, utifrån de tillfällen av vittnande som Korneliussen låter sina karaktärer göra i romanen. I romanen finns två huvudsakliga traumanarrativ och jag analyserar dem i tur och ordning. Jag inleder med att diskutera berättarjagets vittnande om trauma och på vilka sätt traumanarrativet inom romanens ramar och utanför dess ramar skiljer sig från varandra. Jag fortsätter med att diskutera hur Korneliussens *Blomsterdalen* fungerar som traumanarrativ och avslutar med att redogöra för det traumanarrativ som skapas i kapitelintroduktionerna. I det här analyskapitlet refererar jag till huvudpersonen som berättarjaget eftersom kapitlet huvudsakligen berör frågan om det traumanarrativ som existerar utanför ramarna för romansamhället.

6.1 Det litterära traumanarrativet

19. Min død handler ikke om mig, den handler om alle dem omkring mig.”¹⁶⁰

I *Blomsterdalen* låter Korneliussen sin huvudkaraktär vittna om hur det är att lida av psykisk ohälsa i ett samhälle där det både är mycket frekvent och tabu. Genom berättarjagets tankar och upplevelser bygger Korneliussen en bild av vad traumat som berör självmordsepidemin innebär och hur det påverkar karaktärerna. Under det romanår som läsaren får följa med berättarjaget skapar fragmenten sakta men säkert en bild av vad berättarjaget går igenom och vad som leder fram till berättarjagets självmord.

I sin bok poängterar Dori Laub hur ”[t]he survivors did not only need to survive so that they could tell their story; they also needed to tell their story in order to survive.”¹⁶¹ Laub tangerar i sin bok framför allt förintelsens offer men vidgar tanken att gälla vittnandet om trauma på ett mer generellt plan. Att traumat berättarjaget i boken går igenom inte är allmänt känt hos hennes närstående påverkar hennes situation och tabut kring psykisk ohälsa gör hennes psykiska ohälsa värre. Berättarjaget behöver få berätta fram sitt trauma för att överleva, för att få människorna runt henne att förstå att det handlar om en kamp på liv och död. Som jag argumenterade för i föregående kapitel lyckas berättarjaget och Maliina ändå inte berätta fram traumat till de andra karaktärerna i romanen under romantiden. De andra romankaraktärerna ser inte genom romanen

---

¹⁶⁰ Korneliussen 2020 s. 233.

¹⁶¹ Laub 1992 s. 78.

det trauma som självmordet innebär som något som berör det kollektiva utan endast det individuella. Maliina börjar mot slutet av romanen inse att berättarjaget verkligen behöver professionell hjälp och att det handlar om allvarliga frågor, men den kris som berättarjaget genomlider förblir dold för majoriteten av karaktärerna. Hennes psykiska ohälsa verkar inte väcka oro hos den egna familjen eller andra personer hon är i kontakt med.

Trots att hon inte når fram till sin familj är det framför allt genom berättarjaget som traumat som berör självmordsepidemin gestaltas i romanen. Traumat kommer fram genom berättarjagets tankar och känslor samt genom hennes försök att förstå det som händer och varför det händer specifikt i Grönland. Det som skiljer traumanarrativet inom ramarna för romanen från det traumanarrativ som presenteras för läsaren är att de övriga karaktärerna i romanen inte har tillgång till berättarjagets tankar, hennes minnen eller det hon upplever i sin ensamhet. De övriga romankaraktärerna har endast tillgång till specifika fragment av berättarjaget, det som hon uttrycker i konversationer med dem. Läsaren har å sin sida tillgång till information om berättarjaget som endast berättarjaget känner till.

Laurie Vickroy använder sig av historikern Dominick LaCapras teoretiska begrepp *empathic unsettlement*, (sv. empatisk olust) när hon beskriver mottagarens och läsarens roll i traumanarrativet. Med begreppet menar LaCapra att:

”Historical trauma is specific and not everyone is subject to it or entitled to the subject-position associated with it. [...] The role of empathy and empathic unsettlement [...] involves a kind of virtual experience through which one puts oneself in the other’s position while recognizing the difference of that position and hence not taking the other’s place.”¹⁶².

Läsaren blir med andra ord en mottagare av det traumanarrativ som Korneliussen skapar via sitt berättarjag i *Blomsterdalen* och kan få en förståelse för traumat genom berättarjagets försök att förstå situationen. Hur läsaren förstår det traumanarrativ som presenteras genom berättarjaget kan i sin tur relateras till läsarens position och möjlighet att befinna sig i den roll som LaCapra beskriver som empatisk olust, det vill säga på vilket sätt läsaren positionerar sig i relation till det som berättas fram. De läsare som inte delar berättarjagets upplevelser måste enligt LaCapra förhålla sig till traumanarrativet

---

¹⁶² Dominick LaCapra ”Trauma, Absence, Loss.” i *Critical Inquiry*, 25(4), 1999 s. 722.

på ett sätt där de inte identifierar sig som offer men som mottagare av ett vittnesmål.¹⁶³ Vickroy poängterar att läsarens möjlighet att förstå traumanarrativet kan bero på läsarens egna erfarenheter där traumanarrativet kan vara mer tillgängligt för individer som upplevt ett liknande trauma, men även mer upprörande.¹⁶⁴

Det traumanarrativ som byggs upp via berättarjagets upplevelser, tankar och minnen knyter an till verklig och aktuell statistik och motsvarar den självmordsepidemi som påverkar Grönland även utanför romanens universum i *Blomsterdalen*. Vid flera tillfällen söker berättarjaget fram information om självmordsepidemin och statistiken som hon funderar över speglar de siffror som rapporteras av tidningar och myndigheter. Hon nämner bland annat tidningsartiklar, som läsaren själv kan söka fram och använda för att utvidga sin kunskap om ämnet, samt den grönländska polisens självmordsstatistik. Om läsaren följer berättarjaget genom de sökningar hon gör på nätet kommer läsaren fram till samma svar som berättarjaget. Gränsen mellan det fiktiva och det verkliga traumat suddas ut:

Jeg går ind på Politiets hjemmeside [...] Jeg skriver Statistik i søgefeltet. Jeg trykker på Statistik og udgivelser, på Årsstatistik, på Årsstatistik 2017, som er den seneste, og der dukker et dokument op på 36 sider. [...] Jeg scroller. Forord. Kriminalloven, drab, seksuelle forbrydelser, vold. Særlove, narko. [...] Pludselig ser jeg ordet. Det står allersidst i dokumentet i Andre Sager, [...] Selvmord 41. Registrerede selvmordsforsøg 94. Registrerede selvmordstrusler 832.¹⁶⁵

Dokumentet som berättarjaget refererar till är enkelt att hitta på webbplatsen för Grönlands polis enligt berättarjagets instruktioner. Hon poängterar att självmordsstatistiken ligger längst ner i dokumentet, nästan undagömt, och att det är utmanande att hitta om man inte vet var man ska leta. Berättarjaget letar speciellt efter självmordsstatistiken från 2010, det år då Angutiviks självmord ägde rum. Hon har svårt att hitta informationen och växlar mellan polisens webbplatser och Grönlands statistik tills hon slutligen hittar en siffra, 61. Enligt den statistik som Grönlands polis inkluderar på sin webbplats dog 60 personer i Grönland på grund av självmord under 2010.¹⁶⁶ Korneliussen har sannolikt inkluderat ytterligare ett fiktivt självmord för att representera berättarjagets goda vän, men de siffror som presenteras går även i detta fall i linje med hur verkligheten ser ut. Att presentera statistik som en del av romanens narrativ gör

---

¹⁶³ LaCapra 1999 s. 722.

¹⁶⁴ Vickroy 2002 s. 20.

¹⁶⁵ Korneliussen 2020 s. 171.

¹⁶⁶ Grönlands Politi <https://politi.gl/statistik-og-udgivelser/aarsstatistik> (hämtad 2.4.2024).

att övriga uttryck för självmordsepidemins påverkan kontextualiseras. Utöver regelrätt statistik anknyter författaren även till det icke-fiktiva på andra ställen i romanen. Ett exempel finns i huvudpersonens sökande efter information om självmorden i Grönland där hon stöter på en artikel om vad som kan ligga bakom självmordsepidemin:

Jeg googler selvmord i Gronland. *For unge i Gronland er selvmord blevet en kultur*, skriver Kristeligt Dagblad. Hojeste selvmordsrate i verden. Vold, overgreb, alkoholisme. Jeg undersøger videre og finder en masse personlige beretninger om gronlaendere i danske aviser.¹⁶⁷

Tidningsartikeln som är publicerad i *Kristeligt Dagblad* i november 2018 med underrubriken ”Et nationalt traume” diskuterar frågan om självmord i Grönland och problemet med att hjälpen kommer för sent samt att den inte är anpassad efter den grönländska kulturen.¹⁶⁸ I artikeln uttalar sig ett par personer om självmordsepidemin, däribland Korneliussen själv, om hur de som upplever självmordstankar kastas runt i systemet i väntan på hjälp som inte kommer och att de under vänteperioden är helt ensamma.¹⁶⁹ Det här kan också ses i *Blomsterdalen* i huvudpersonens upplevelser av att söka hjälp. Hon flyttas också runt och runt utan att egentligen få något verkligt stöd och det är även ensamhet och utanförskap som är en av de stora utmaningarna för henne. I artikeln framgår också att författaren Korneliussen redan innan utgivningen av romanen *Blomsterdalen* har varit aktiv i frågor som berör ämnet:

Da den grønlandske forfatter Niviaq Korneliussen i sidste måned besluttede sig for at arrangere et optog i Nuuk mod selvmord i Grønland, var det i håb om at få politikerne til at handle. Og optoget er blot begyndelsen fra hendes side, lover hun.¹⁷⁰

Att Korneliussen tidigare aktiverat sig mot de bristande stödsystem som finns för de som upplever självmordstankar och de som förlorat nära och kära samt att Korneliussen poängterar att den aktivism som hon genomför bara är en början kan tolkas som ett försök att öppna upp frågan. I Korneliussens fall berör engagemanget för det trauma som självmordsepidemin innebär inte bara det sociala utan hon går ett steg längre och lyfter traumat i en litterär kontext. Det här leder oss till en av de frågor som Vickroy pekar på i sin bok, nämligen vad skönlitteraturens roll är i det hela? När Vickroy argumenterar för skönlitteraturens plats i

---

¹⁶⁷ Korneliussen 2020 s. 170.

¹⁶⁸ Cathrine Marie Nørgaard ”For unge i Grønland er selvmord blevet en kultur” i *Kristeligt Dagblad* <https://www.kristeligt-dagblad.dk/liv-sjael/unge-i-groenland-er-selvmord-blevet-en-kultur> (publicerad 24.11.2018) (hämtad 2.4.2024).

¹⁶⁹ Nørgaard 2018.

¹⁷⁰ Nørgaard 2018.

vittnandet om trauma är det ett par poänger som betonas. Den första poängen som Vickroy lyfter fram är tanken på att litteratur är ett sätt att minnas det traumatiska och att inte låta traumat assimileras och försvinna:

Literature has often functioned as a carrier of public memory, its language and symbols used to sustain public memory and express social context [...] making the past more accessible to readers.¹⁷¹

Genom att röra sig på det litterära fältet kan Korneliussen samla de fragment som förmedlas av bland annat massmedier och sociala medier och skapa en helhet som kan nå en ny publik och som motarbetar assimilering av traumat eller avvisande av traumat som enskilda individuella trauman. Självordsepidemin kan bli en del av samhällets minne och skrivas in i en grönländsk litteraturtradition som i sin tur skapar möjligheter för mottagare att gå i dialog med Korneliussens roman och diskutera tematiken.

Ett andra element som Vickroy uppmärksammar berör tanken om empatisk olust och vad det är som gör litteraturens roll annorlunda än till exempel massmediers eller historieskrivningens roll. Enligt Vickroy, som går i diskussion med LaCapra, är litteraturens styrka att den kan ta sig an den emotionella aspekten av trauma på ett helt annat sätt, som inte är avhängigt av historiska fakta:

Authentic trauma fiction has a similar potential for historical truth in its ability to convey specific lived experience as well as some critical distance. [...]LaCapra accepts, as I do, that fiction can be truthful and reveal the emotional experience of historical phenomena [...] [or] a traumatic phenomenon¹⁷²

Att Korneliussen skriver fram traumat som självordsepidemin innebär genom skönlitteraturen, i stället för genom till exempel en kolumn eller en akademisk artikel, kan anses ha att göra med det faktum att skönlitteraturen har en unik möjlighet att behandla traumat på flera plan. Vickroy menar att skönlitteraturen kan, utöver att delge information som grundar sig på historiska fakta, också nå ut på ett emotionellt plan och erbjuda mottagaren möjligheten att sätta sig in i de fragment och de känslor som traumat innebär. I stället för att traumat endast existerar som en tragisk statistik i tidningar eller i dystra forskningsrapporter väcker Korneliussen liv i traumat genom sin huvudperson. Mottagaren tvingas engagera sig i vad

---

¹⁷¹ Vickroy 2002 s. 170.

¹⁷² Vickroy 2002 s. 21 och s. 171.

traumat innebär utanför det som mäts i rapporter över självmordsstatistik och traumat kan således bli mer än bara siffror.

Korneliussen låter sin huvudperson gå i dialog med såväl statistik som med aktuella debatter kring temat. Genom dessa skapar hon också den kritiska distansen som Vickroy och LaCapra menar att är relevant för att skapa empatisk olust, det vill säga skillnaden mellan att förstå och känna empati för huvudpersonen och att överta huvudpersonens trauma som sitt eget. Huvudpersonens upplevelser å sin sida synliggör det emotionella perspektivet, det som det upplevda traumat innebär för dem som genomlevt det.

Korneliussens berättarjag kan bland annat i artikeln hon letar fram (se ovan) läsa att det är våld, sexuella övergrepp och alkoholism som bidrar till det som sker och dessa teman reflekteras i huvudpersonens egen uppväxt och upplevelser. Den namnlösa huvudpersonen har upplevt allt som är stereotyp för någon som dör på grund av självmord och hennes upplevelser blir således representativa för något större än hennes individuella erfarenheter och mottagaren har en möjlighet att följa och förstå ett perspektiv som är mer sällsynt utanför litteraturen. Det som huvudpersonen går igenom blir således en del av en större helhet, romanen behandlar inte självmord på individnivå där endast huvudpersonens berättelse spelar roll utan på en samhällsnivå där hon blir en i mängden.

En annan aspekt av skönlitteraturens möjlighet att öppna upp den emotionella sidan av traumat är den namnlösa huvudpersonen. Huvudpersonen uttrycker själv vid ett par tillfällen att hennes liv och hennes död inte spelar någon roll för det handlar inte uttalat om henne: ”Hvad hedder jeg? Jeg har ikke navn, jeg er bare et tal.”¹⁷³. Att huvudpersonen förblir namnlös utgör en möjlighet för traumanarrativet att peka på den känslolösa distans som kan uppstå i de statistiska sammanställningarna av självmordsfrekvens. Det handlar inte om individer utan bara om en icke-personlig massa. Huvudpersonen kan vara vem som helst, en som inte blir tillräckligt personlig för att någon ska bry sig, men läsaren bjuds trots allt in att följa hennes individuella resa. Samtidigt kan huvudpersonen också vara alla de som dött på grund av självmord, hennes berättelse kan ge mottagaren en möjlighet att se sig själv eller sina bekanta i huvudpersonen. Huvudpersonens narrativ berör inte en specifik förlust utan kan vara precis det som mottagaren upplever att hen behöver.

---

¹⁷³ Korneliussen 2020 s. 220.

För att nyansera perspektiven om trauma finns också de övriga romankaraktärerna. Gudruns självmord i romanen står som en motvikt mot uppfattningen att självmord endast sker bland de som upplevt våld, sexuella övergrepp och alkoholism under sitt liv. Hennes självmord representerar också det trauma som de närstående behöver bearbeta, ytterligare ett perspektiv som skönlitteraturen med fördel kan behandla. Där huvudpersonens berättelse låter läsaren bekanta sig med det trauma som individen med självmordstankar upplever öppnar Gudruns självmord upp en möjlighet för läsaren att förstå hur självmordet drabbar de närstående. Den skuld som de närstående upplever och de frågor som uppstår efter att ett självmord ägt rum är komplexa och kan komma till uttryck på flera sätt, något som även reflekteras i hur de olika karaktärerna reagerar.

Det tredje elementet som Vickroy synliggör som är av betydelse för min analys är litterära traumanarrativ ur ett postkolonialt perspektiv. Vickroy låter i sina analyser traumateori och postkolonial teori samverka för att kunna göra en mångsidig analys av bland annat Toni Morrisons *Älskade* och utvalda verk ur Marguerite Duras författarskap. I samband med dessa analyser uttrycker hon vilken roll litterära traumanarrativ har spelat för marginaliserade grupper:

Testimonial literature ('testimonio') has been particularly effective for politically or socially marginalized people who have not traditionally had access to public discourse. [...] Dominant culture places less emphasis on individual memory than marginalized groups who have not been fully assimilated or need to preserve their collective cultural memories as a type of historical record, for survival, or to maintain their identities.¹⁷⁴

Vickroys diskussion om hur skönlitteraturen har varit speciellt viktig för marginaliserade grupper tangerar Spivaks, och i förlängningen Jonssons, argument om hur den subalternen inte har haft möjlighet att tala genom att inte ha tillgång till de diskurser där traumat kan berättas fram. Att berätta fram en marginaliserad grupps trauman på ett sätt som gör det rättvisa kräver ett inifrån-perspektiv.¹⁷⁵ Korneliussen låter också sitt berättarjag tangera frågor om självmordet i det post-koloniala Grönland mot slutet av romanen. Berättarjaget funderar över en forskningsartikel, som inte är namngiven i romanen, där hon har läst om förhållandet mellan de ljusa sommarnätterna och självmord. Genom berättarjaget presenterar Korneliussen några teorier om varför ljuset kan påverka självmorden men även hur förhållandet mellan självmord och det postkoloniala kan förstås:

---

¹⁷⁴ Vickroy 2002 s. 172–173.

¹⁷⁵ Vickroy 2002 s. 172.

Data viser, at serotonin-stofskiftet ændrer sig med sæson og lysmængde, og at dette skulle have betydning for impulsiv, aggressiv adfærd, og dermed vold og selvmord. Men lyset er ikke den grundlæggende faktor, fordi lyset altid har været her, mens selvmordene først tog til efter kolonitiden.¹⁷⁶

Korneliussen låter inte sitt berättarjag förminska självmordsepidemin till endast något som rör klimat och breddgrader utan låter henne poängtera den påverkan som koloniseringen haft. I den grönländska litteraturen har de problem som de koloniala maktstrukturerna medfört länge också setts ur ett kritiskt perspektiv. Moderna grönländska författare som Niviaq Korneliussen och Sørine Steenholdt har också börjat skriva fram de trauman som förknippas med det grönländska samhället som länge inte har fått utrymme inom litteraturen på samma sätt. I *Blomsterdalen* skriver Korneliussen ur ett inifrån-perspektiv, det vill säga vittnesmålet och traumanarrativet skrivs av en etniskt grönländsk författare som själv har upplevt självmordsepidemin och därmed har en förståelse för vad traumat innebär. Skönlitteraturen blir Korneliussens arena, där hon med hjälp av sin huvudperson försöker skriva fram vad traumat som självmordet betyder för grönländarna. I samband med att självmordsepidemins trauma skrivs fram får även andra traumatiska upplevelser utrymme.

När berättarjaget minns de händelser från hennes barn- och ungdom som hennes psykiska ohälsa grundar sig i är det inte bara det trauma som självmorden skapat som lyfts fram utan också försummelse, våld och sexuellt våld som ligger under ytan. Mot slutet av romanen besöker berättarjaget en simhall för att kunna ta en dusch. I simhallen ser hon ett barn som försöker få sin förälders uppmärksamhet och hon påminns om de tillfällen hon försökt få sin mamma att göra det samma och hon varnar barnet i simhallen för att försöka för mycket:

'MOR, SE MIG!' råber barnet, mens moren sukker og smiler kraftesløst. 'Lad være med at prøve at imponere din mor. Hold din kæft og giv hende lidt fred og ro, ellers ender du med at hun giver dig til en anden familie i udlandet,' hvisker jeg til barnet, da det kommer tættere på, så det ikke lider det samme skæbne som jeg.¹⁷⁷

Berättarjaget har upplevt försummelse av sin mor och delar med sig av erfarenheten till ett barn med ett hopp om att detta kan hjälpa barnet att inte uppleva samma situation som hon genomlevt i sin familj. Genom det litterära lyfter Korneliussen med andra ord fram också dessa frågor ur ett grönländskt perspektiv.

---

¹⁷⁶ Korneliussen 2020 s. 206.

¹⁷⁷ Korneliussen 2020 s. 291.

Blomsterdalen fungerar också som ett traumanarrativ genom sin struktur. Traumanarrativet byggs upp av berättarjagets försök att överleva och att hitta ett svar på varför självmorden är så vanliga i Grönland samt varvas med undantryckta minnen från hennes liv. Vickroy argumenterar (se kap. 3.1.) för att traumanarrativet på samma sätt som traumat gör motstånd mot försök att skriva ut det och organisera det och menar att det är genom delarna som en helhet uppstår. Genom berättarjaget leder Korneliussen läsaren genom de händelser som traumat består av, som är svåra att förstå åtskilda från varandra. Berättarjagets process av att förstå traumat blir i förlängningen också läsarens process av att röra sig från ett icke-vetande till ett vetande. Korneliussen ger slutligen inte läsaren ett entydigt svar på frågan om vad traumat beror på utan låter läsaren ana den komplexitet som frågan innebär.

6.2 En nedräkning till en tragedi

Jag avslutar min analys av hur *Blomsterdalen* fungerar som ett traumanarrativ med att diskutera det andra traumanarrativ som förekommer i romanen nämligen genom kapitelintroduktionerna i romanen. I DE-delen (kap. 45–31) inleds varje kapitel med en beskrivning av ett självmord i stil med hur de rubriceras allmänt, det vill säga hur de kunde tänkas presenteras i statistik eller i nyhetsartiklar:

”45. Kvinde. 38 år. Hængning.” [...] ”41. Mand. 56 år. Skud. Dødsårsag: Drukning i havnen.” [...] ”31. Dreng. 14 år. Har skudt sig selv i hovedet med en riffel i sine forældres kælder. Moren hørte skuddet, politiet fandt ham.”¹⁷⁸.

I de första kapitelintroduktionerna är beskrivningarna kortare medan de efter hand blir längre och mer innehållsrika. I alla kapitelintroduktioner i DE-delen får läsaren ta del av kön, ålder och dödsorsak, men vartefter de blir längre nämns också platsen och vem det är som har hittat den döda. Ett element som synliggör traumat på samhällsnivå i kapitelintroduktionerna är just frågan om var den avlidna har hittats och vem det är som tvingats göra upptäckten. I citatet ovan är dödsplatsen för den 56-åriga mannen en allmän plats, hamnen, medan det för den unga pojken är hemma i föräldrarnas källare. I ytterligare en kapitelintroduktion är dödsplatsen en partners lägenhet där en ung kvinna begår självmord genom hängning. Korneliussen belyser i

---

¹⁷⁸ Korneliussen 2020 s. 11, 34, 117.

dessas kapitelintroduktioner hur självmorden äger rum överallt i samhället och samtidigt att självmorden involverar fler än endast den som dött på grund av självmord.

Den 14-åriga pojken mamma hör skottet från sonens självmord och ringer polisen, som sedan hittar pojken död. I ett annat fall är det en 41-årig mans son som hittar sin pappa hängd i pappans rum¹⁷⁹ och i Gudruns fall är det hennes pappa som hittar hennes kropp.¹⁸⁰ De anhöriga har med andra ord inte bara upplevt traumat av att en närstående har dött utan också traumat av att ha hittat kroppen eller ha befunnit sig i närheten när självmordet inträffade. Kapitelintroduktionerna ger en inledande förståelse för hur frekventa självmorden är och ett hårdant trauma som de skapar hos karaktärerna.

Några av de självmord som nämns i kapitelintroduktionerna diskuterar romankaraktärerna sinsemellan även i berättarjagets berättelse men långt ifrån alla av de självmord som nämns i kapitelintroduktionerna får en plats i diskussionen. En stor del av de självmord som beskrivs i kapitelintroduktionerna blir inte mer än en kort beskrivning och en siffra i en statistik. En majoritet av de karaktärer som begår självmord inom ramarna för kapitelintroduktionerna får inte en chans att bli förstådda, vilket i sin tur förstärker berättarjagets traumatiska upplevelser.

I DU-delen (kap. 30–20), som följer på DE-delen, inleds kapitlen med en längre berättande text som beskriver vad som händer efter att ett fiktivt *du* har begått självmord. I de kapitelintroduktioner som hör till delen får läsaren följa den sorgprocess som följer på det trauma som självmordet innebär:

30. Din mormor fandt dig i et af værelserne i sit hus, da hun kom hjem. Møblerne i værelset er fjernet, blodet er vasket af, men væggen har opsuget meget af det, og det tænker hun på om natten, at dit blod fra dit kod er på den højre side af sengen, som hun nu har flyttet over til venstre side af værelset. Hun ser på glade billeder af dig og prøver at huske dig sådan, og hun ved ikke, om hun er mest vred over, at du har ødelagt hendes hjem for altid, eller at det sidste billede, hun har af dig, er dit ansigtsløse hoved.¹⁸¹

Det du som Korneliusen presenterar i DU-delen står fritt från romanen i övrigt, det finns inga referenser till detta självmord i berättarjagets upplevelser eller minnen. Det kan därför anses stå för sig själv, som en del av det vittnesmål som det andra traumanarrativet i romanen innebär.

---

¹⁷⁹ Korneliusen 2020 s. 114.

¹⁸⁰ Korneliusen 2020 s. 106.

¹⁸¹ Korneliusen 2020 s. 129.

De tre första kapitelintroduktionerna i DU-delen behandlar på samma sätt som i citatet ovan den närmaste familjens reaktion på självmordet. Mormodern, vars hem är platsen där självmordet ägde rum, kämpar med de känslor som följer på att hon upplevt en våldsam död i sitt hem, men också saknaden efter duet. Lillasystemen försöker hantera den tystnad som du-personen lämnar efter sig och mamman kan inte se mer än duets hand på bårhuset.

Efter att familjens chock, sorg och ilska berättats fram, utvidgas perspektivet till en samhällslevelig nivå. Duets självmord skakar även om vardagen för vänner och bekanta. Det ordnas begravningskaffe, minnesstunder på skolan och bekanta skriver om sin sorg på Facebook men så småningom försvinner självmordet in i bakgrunden. Korneliussen går i DU-delen djupare in på hur självmordet påverkar samhället och en liknande kritik som hon uttrycker i Kristeligt Dagblads tidningsartikel ”For unge i Gronland er selvmord blevet en kultur” (se ovan) synliggörs också i kapitelintroduktionerna. Skolan där du-personen gick får psykologstöd först efter att du-personen redan är död. Bekanta delar sitt stöd först när det är för sent. I den sista kapitelintroduktionen i DU-delen lägger Korneliussen fram en tydlig kritik mot samhället i denna fråga och lyfter en diskussion om samhällets ansvar gentemot den som kämpar mot psykisk ohälsa:

20. Du er blevet kastet rundt hele det liv, fra familie til familie til børnehjem, du var vanskelig, du blev kastet rundt fra sygehuset til kommunen tilbage til sygehuse, du kunne ikke hjælpes. De siger, at det ikke er nogens skyld.¹⁸²

Innan självmordet har hänt upplevs du-personen som svår och kastas från instans till instans och sedan tillbaka. Likaså flyttas ansvaret för det självmord som skett runt, tills det inte längre är någons fel. Det traumanarrativ som presenteras i kapitelintroduktionerna i DU-delen reflekterar de problem som berättarjaget går igenom och den sorgprocess som Gudruns familj i Tasilaq kämpar med. Jag vill argumentera för att de paralleller som existerar mellan kapitelintroduktionerna och berättarjagets upplevelser förstärker Korneliussens traumanarrativ. Samhället misslyckas i båda fallen med att på ett konkret sätt hjälpa de unga karaktärerna som kämpar med psykisk ohälsa.

I JEG-delen (kap. 19–1) följer läsaren i kapitelintroduktionerna en jagberättare som delar med sig av de självmordstankar som hen upplever. Till skillnad från de tidigare

---

¹⁸² Korneliussen 2020 s. 213.

kapitelintroduktionerna tangerar kapitelintroduktionerna i JEG-delen tankar och upplevelser som hör ihop med romanens berättarjag. Ett av dessa samband hör ihop med var och när berättarjaget och hennes flickvän träffades, det vill säga under sommarens längsta dag då midnattssolen stod högt på himlen och berättarjaget väntade på att dö: ”16. Vi mødte hinanden i en kaotisk tid, under en kaotisk himmel. Den vanvittige midnatssol forsvinder aldrig fra mig, den steger mine indvolde langsomt.”¹⁸³ En annan kapitelintroduktion anspelar på den otrohet som berättarjaget har utsatt sin flickvän för och det som leder till deras uppbrott och ytterligare en refererar till berättarjagets dåliga relation till sina föräldrar.

Det som framkommer allra tydligast är trots allt den desperation och uppgivenhet som berättarjaget upplever när livet blir som mörkast:

10. Jeg skærer i åbne sår, så jeg får stød. De er trætte af mig. Alle sammen. Jeg har ikke lyst til at dø. [...] 4. Jeg lover jer, det er for det bedste. Den smerte, jeg pålægger jer, den smerte forsvinder, ikke flere frustrationer, ikke flere raseriudbrud, ikke flere brudte lofter, jeg kan ikke blive ved med at prøve, uden at det vil gøre ondt på jer. [...] 1. Jeg er klar. Der er trods alt mit liv.¹⁸⁴

Trots att berättarjaget också uttrycker att hon egentligen inte vill dö blir det klart när det sista kapitlet inleds att hon inte upplever att hon har något annat val än att avsluta sitt liv. Hennes nedåtgående spiral märks förstås också i redogörelsen av det som händer i hennes liv, men i kapitelintroduktionerna står de tydligt ut. Korneliusen använder kapitelintroduktionerna i JEG-delen för att väcka läsarens uppmärksamhet på hur huvudpersonens psykiska hälsa försämras och hon tar fasta på vad individen som kämpar med psykisk ohälsa upplever. Den individuella personens tankar lyfts fram och kompletterar bilden av hur traumat ser ut från de olika perspektiv som belysts i de olika kapitelintroduktionerna. Helhetsbilden av kapitelintroduktionerna skapar ett mångsidigt traumanarrativ som förstärker romanens huvudsakliga traumanarrativ.

Utgående från den analys som jag har genomfört i det här kapitlet vill jag argumentera för att Korneliusen med *Blomsterdalen* skapar ett fungerande traumanarrativ som berättar fram traumat från ett mångsidigt perspektiv. Berättarjagets upplevelser står för det emotionella perspektivet, medan de statistiska och faktabaserade aspekterna synliggör sambanden mellan

---

¹⁸³ Korneliusen 2020 s. 252.

¹⁸⁴ Korneliusen 2020 s. 279, 305, 313.

det skönlitterära traumanarrativet och det verkliga traumat. De delar av traumat som Korneliussen skriver fram i kapitelintroduktionerna pekar tydligt på de problem som traumat innebär och guidar läsaren genom texten, samtidigt som det ger en röst åt fler perspektiv på självmordet.

7. Avslutande diskussion

I min avhandling har jag diskuterat huruvida Niviaq Korneliussens roman *Blomsterdalen* kan läsas som ett traumanarrativ samt hur det kulturella traumat inom romanen skapas och hur huvudpersonens identitet är tätt bunden till det trauma som självmordsepidemin innebär. Jag har använt mig av traumateori och postkolonial teori för att kunna göra en mångsidig analys av mina forskningsfrågor.

Jag har genom min analys presenterat hur den rasism som huvudpersonen upplever i Danmark genom mikroaggressioner och exotifiering påverkar hennes utanförskap och ensamhet, något som i sin tur påverkar huvudpersonens psykiska hälsa negativt. Medan de danska karaktärerna inte behöver reflektera över hur de förhåller sig till det grönländska, tvingas huvudpersonen konstant hantera sin position som annorlunda. När hennes grönländska identitet nedvärderas börjar hennes identitet fragmenteras mellan den egna identiteten och den identitet som förväntas av henne från den danska majoritetens sida, något som motsvarar det som Vickroy synliggör i sin bok *Trauma and survival in contemporary fiction* (2002).

Jag har i min analys redogjort för hur det som huvudpersonen har upplevt, från svårigheter att få hjälp med sin psykiska ohälsa och att känna sig isolerad från samhället till att ha tvingats hantera en stor mängd självmord i sin omgivning, påverkar hennes identitet. Hon börjar tro att orsaken till de tunga händelser hon upplever ligger i hennes identitet som grönländare. Jag har även synliggjort hur huvudpersonen och hennes flickvän Maliina har svårt att lägga fram ett övertygande traumanarrativ inom romansamhället och hur det samverkar med den brist på förändring som finns i romansamhället i frågan. Det kan i sin tur förstås i svårigheten som uppstår med att försöka tilldela de roller som Alexander presenterar som relevanta för ett skapande av ett kulturellt trauma i *Trauma. A social theory* (2012), det vill säga att kunna utpeka förövare bakom och offer för traumat. Inom romanen är det speciellt svårt att hitta förövare, de som utsatt individerna för traumat, eftersom de som utsätter karaktärerna för självmordstraumat inte nödvändigtvis har för avsikt att skada de som blir kvar, när de väljer att ta sitt liv.

Blomsterdalen fungerar som traumanarrativ utgående från det vittnesmål som framförs i romanen och på de sätt som Korneliussen synliggör traumat genom huvudpersonens upplevelser. Genom att röra sig i en litterär kontext öppnar Korneliussen upp såväl den historiska och faktabaserade sidan av det trauma som självmordsepidemin innebär som den

emotionella sidan. Vickroy menar i *Trauma and survival in contemporary fiction* (2002) att en av litteraturens styrkor är just dess förmåga att kunna dela den emotionella sidan samtidigt som den faktiska. Korneliussen använder sig av såväl faktabaserade artiklar och statistik som den namnlösa huvudpersonens upplevelser för att förmedla det trauma som självmordsepidemin utgör. Jag argumenterar för att valet att låta huvudpersonen förbli namnlös skapar fler möjligheter att förstå traumat, delvis genom dess referenser till statistik där de som dött på grund av självmord förblir tal och delvis genom det faktum att huvudpersonens berättelse kan stå för något mer, den kan vara det som läsaren har behov av. Det traumanarrativ som förekommer i kapitelintroduktionerna parallellt med det traumanarrativ som själva romanen utgör ett stöd till traumanarrativet som helhet. De korta och mer direkta beskrivningarna leder läsaren genom traumaprocessen.

Min avhandling utgör en inledande inblick i *Blomsterdalen* som traumanarrativ, utgående från traumateori och postkolonial teori. I min avhandling har jag begränsat mig till huvudsakligen dessa två teoretiska perspektiv men romanen skulle mycket väl kunna öppna upp sig även för frågor som tangerar queerteori och feministisk teori, eftersom huvudpersonen befinner sig i skärningspunkten mellan dessa. Romanen berör på samma sätt som Korneliussens första roman *Homo sapienne* frågor om sexuell läggning, grönländsk identitet och utanförskap. För att utvidga forskningen finns goda möjligheter att gå djupare in i Niviaq Korneliussens två romaner, men även i övrig modern grönländsk litteratur där samverkan mellan traumateoretiska och postkoloniala perspektiv skulle skapa möjligheter att gå in i liknande frågor som jag har behandlat i min avhandling.

Litteraturförteckning

Primärlitteratur

Korneliussen, Niviaq, *Blomsterdalen*, Gyldendal, Köpenhamn, 2020

Sekundärlitteratur

Alexander, Jeffrey C., *Trauma. A social Theory*, Polity Press, Cambridge, 2012

Bukdahl, Lars, (20.8.2020) "Når ravnene bliver hvide" i *Weekendavisen*
<https://www.weekendavisen.dk/2020-34/boeger/naar-ravnene-bliver-hvide> (hämtad 16.4.2024)

Cesaire, Aimé, *Discours sur le colonialisme*, Présence Africaine, Paris, 2007

Cesaire, Aimé, *Discourse on colonialism*, Monthly Review Press, New York, 2000

Dansk sprognævn, Norddanmark <https://dsn.dk/ordbog/noid/norddanmark/> (hämtad 18.4.2024)

Davis, Colin & Meretoja, Hanna, "Introduction to literary trauma studies" i *The Routledge Companion to Literature and Trauma*, Routledge, 2020

Deleuze, Gilles & Guattari, Félix, *Kafka: för en mindre litteratur*, Bokförlaget Daidalos AB, Göteborg, 2012

De Kock, Leon, "Interview With Gayatri Chakravorty Spivak: New Nation Writers Conference in South Africa" i *Ariel: A review of international English literature* Vol 23: 3 1992

Elam, Ingrid, (21.12.2023) "Kärlek och självmord i prisbelönad skildring av Grönland" i SVT Kultur <https://www.svt.se/kultur/recension-blomsterdalen-av-niviaq-korneliussen> (hämtad 16.4.2024)

Fanon, Frantz, *Peau noire, masques blancs*, Éditions Points, Paris, 1952

Felman, Shoshana & Laub, Dori, *Testimony : crises of witnessing in literature, psychoanalysis, and history*, Routledge, New York, 1992

Flora, Janne, "The Lonely Un-Dead and Returning Suicide in Northwest Greenland" i *Suicide and Agency: Anthropological Perspectives on Self-Destruction, Personhood, and Power* Routledge, New York, 2015

From, Lasse & Behrendt, Maria Lise (red.), "Spiralkampagnen"
<https://www.dr.dk/nysgerrig/webfeature/spiralkampagne> (2022) (hämtad 19.10.2023)

Genette, Gérard, *Nouveau discours du récit*, Éditions du Seuil, Paris, 1999

Graugaard, Naja Dyrendom, *National identity in Greenland in the age of self-government*. Trent University, Ontario, 2009

Gröndahl, Satu, ”Inledning. Från ’mångkulturell’ till ’mångspråkig’ litteratur” i *Litteraturens gränsland. Invandrar- och minoritetslitteratur i nordiskt perspektiv*, Uppsala universitet, Uppsala, 2002

Grønlands Politi, ”Årsstatistik” <https://politi.gl/statistik-og-udgivelser/aarsstatistik> (hämtad 2.4.2024)

Hermann, Anne Kristine & Findalen, Jeppe, ”Grønlandske børn var forsøgskaniner” (8.8.2009) i *Politiken* <https://politiken.dk/danmark/art5437649/Gr%C3%B8nlandske-b%C3%B8rn-var-fors%C3%B8gskaniner> (hämtad 29.4.2024)

Hersher, Rebecca, ”The Arctic Suicides: It's Not The Dark That Kills You” (2016) <https://www.npr.org/sections/goatsandsoda/2016/04/21/474847921/the-arctic-suicides-its-not-the-dark-that-kills-you> (hämtad 22.3.2024)

Johannisson, Karin, *Melankoliska rum: om ångest, leda och sårbarhet i förfluten tid och nutid* Albert Bonniers förlag, Stockholm, 2009

Jonsson, Stefan, ”En kvinnas plats i världsordningen. Ett grundläggande drag hos Pia Arke och Marguerite Duras” *Tidskrift för litteraturvetenskap*, 2010 Vol. 40, nr 2

Jonsson, Stefan, *Där historien tar slut: Makt, monster och motstånd i en delad värld*, Norstedts, Stockholm, 2020

Kjaer Sorensen, Axel, ”Grønlands historia” i *Danmarkshistorien.dk*, Aarhus universitet, 2020 <https://danmarkshistorien.dk/vis/materiale/groenland/> (hämtad 22.9.2023)

Kristensen, Kassaaluk, ”Spiralsagen: Disse forhold skal undersøges” <https://sermitsiaq.ag/spiralsagenforhold-undersoeges> (hämtad 21.11.2023)

Krogsgaard Christensen, Jeppe, (21.8.2020) ”Roman om selvmord i Grønland er vigtig, men ikke helt vellykket” i *Kristeligt dagblad* <https://www.kristeligt-dagblad.dk/kultur/naar-doeden-er-en-noedudgang> (hämtad 16.4.2024)

LaCapra, Dominick, ”Trauma, Absence, Loss.” *Critical Inquiry* 25(4), 1999

Lorentsen, Kristin & Stougaard-Nielsen, Jakob, ”North Atlantic Drift: Contemporary Greenlandic and Sami Literatures.” i *Introduction to Nordic Cultures* (s. 130–145). UCL Press, 2020

Lubowicka, Agata, ”Mellem det (post)koloniale, det (post)nationale og det globale: en analyse af Niviaq Korneliussens ”Homo sapienne”.” *Folia Scandinavica Posnaniensia* 24: 39–55 2018

Maalouf, Laila, (22.1.2022) ”La vallée des fleurs: Chute libre” i *La Presse*
<https://www.lapresse.ca/arts/litterature/2022-01-22/la-vallee-des-fleurs/chute-libre.php>
(hämtad 16.4.2024)

Nationalencyklopedin, exotifiering.
<http://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lang/exotifiering> (hämtad 20.3.2024)

Nationalencyklopedin, självmord.
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/sj%C3%A4lvmord> (hämtad 4.3.2024)

Nayar, Pramod K., *The Postcolonial Studies Dictionary*, John Wiley & Sons, Chichester, 2015

Perrigo, Billy, ”President Trump Reportedly Wants to Buy Greenland. TIME Reported Similar Plans in 1947” <https://time.com/5653894/trump-greenland-history/> (hämtad 22.9.2023)

Ra, Song-Hak, ”Trump bekräftar att han vill köpa Grönland” Svenska Yle 19.8.2019
<https://svenska.yle.fi/a/7-1407273> (hämtad 22.9.2023)

Said, Edward, *Orientalism*, Månocket, Danmark, 1997

Seidler, Ivalu Katajavaara (red.), ”Time trends and geographical patterns in suicide among Greenland Inuit”, *BMC Psychiatry* 23, 187, 2023 <https://doi.org/10.1186/s12888-023-04675-2>
(hämtad 22.9.2023)

Skribent okänd, ”Fakta om Grönland” Nordiskt samarbete
<https://www.norden.org/sv/information/fakta-om-gronland> (hämtad 16.4.2024)

Skribent okänd, ”Niviaq Korneliussen fick Nordiska rådets litteraturpris” Nordiskt samarbete 2.11.2021 <https://www.norden.org/sv/news/niviaq-korneliussen-fick-nordiska-radets-litteraturpris-2021> (hämtad 22.9.2023)

Solorzano, Daniel (red.), ”Critical Race Theory, Racial Microaggressions, and Campus Racial Climate: The Experiences of African American College Students.” *The Journal of Negro Education* 69, no. 1/2, 2000, s. 60–73

Spivak, Gayatri Chakravorty, ”Can the subaltern speak?” *Marxism and the interpretation of culture*, Macmillan Education LTD, Hampshire, 1988

Sütterlin, Nicole A., ”History of Trauma Theory” i *The Routledge Companion to Literature and Trauma* (1st ed.). Routledge, New York, 2020

Thisted, Kirsten, ”Hatet i kroppen. Språk, kön och tillhörighet i ny grönländsk litteratur”, ”Nordic Women's Literature”, 2016 <https://nordicwomensliterature.net/se/2016/10/12/hatet-i-kroppen-spraak-kon-och-tillhorighet-i-ny-gronlandsk-litteratur/> (hämtad 24.3.2024)

Thisted, Kirsten, ”Som spæk og vand? Om forholdet mellem Danmark og Gronland, set fra den grønlandske litteraturs synsvinkel” i *Litteraturens grænsländ. Invandrar- och minoritetslitteratur i nordiskt perspektiv*, Uppsala universitet, Uppsala, 2002

Thisted, Kirsten, ”Arktis” i *Verdenslitteraturer: Introduktion til litteraturen uden for Europa*. Aarhus University Press, 2019

Thisted, Kirsten, ”Greenlandic literature: Suicide as an interpretation of modern Life.” i *Minority languages—the Scandinavian experience*, Nordic Language Secretariat, Oslo, 1992

Villadsen, Lars, ”Har Grønland en kollektiv nationalidentitet? Nationsbygning i det selvstyrende Grønland” i *Tidsskriftet Grønland* 2016 nr 4

Vickroy, Laurie, *Trauma and Survival in Contemporary Fiction*, The University of Virginia Press, Charlottesville, 2002

Vervoort, Rozemarijn, ”Hold up med den selvmedlidenhed – Nye orienteringer i en grønlandsk samtidsroman” i *Tijdschrift voor Skandinavistiek* 2018 Vol 36 Nr 2: Transit - 'Norden' och 'Europa'

World health organization https://www.who.int/health-topics/suicide#tab=tab_1 (hämtad 22.3.2024)

World health organization (28.8.2023) <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/suicide> (hämtad 22.3.2024)

World health organization <https://www.who.int/data/gho/data/themes/mental-health/suicide-rates> (hämtad 22.3.2024)

World health organization *Preventing suicide: A global imperative*, 2014